

บทที่ 3

มาตรการเกี่ยวกับการชะลอฟ้องตามกฎหมายต่างประเทศ และการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาประเภทสิทธิบัตรของประเทศไทย

ผู้วิจัยได้ศึกษากฎหมายการชะลอการฟ้องของต่างประเทศ ประกอบด้วย สาธารณรัฐฝรั่งเศส สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันนี และสหรัฐอเมริกา พร้อมด้วยศึกษากฎหมายของประเทศไทย ประกอบด้วย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติส่งเสริมการใช้ประโยชน์ผลงานวิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2564 คำพิพากษาศาลฎีกา และนำมาพิจารณาร่วมกัน เพื่อนำมาตรการชะลอการฟ้องมาใช้กับผู้กระทำความผิดในกรณีละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาประเภทสิทธิบัตรของประเทศไทย ตามพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522

หลายประเทศนำมาตรการชะลอฟ้องมาใช้ในกระบวนการยุติธรรม แทนการฟ้องร้องคดีต่อศาล เพื่อแก้ปัญหาด้านกระบวนการยุติธรรม ซึ่งวิธีการชะลอฟ้องของแต่ละประเทศมีรูปแบบแตกต่างกัน สำหรับประเทศไทยยังไม่มีมาตรการชะลอฟ้องมาใช้ในการดำเนินคดีอาญา กรณีการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาประเภทสิทธิบัตร ตามพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 แต่บทบัญญัติของกฎหมายไทยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เป็นเพียงการให้อำนาจพนักงานอัยการใช้ดุลพินิจสั่งฟ้อง หรือสั่งไม่ฟ้องคดีต่อศาลเท่านั้น มิได้มีบทบัญญัติของกฎหมายให้อำนาจพนักงานอัยการใช้ดุลพินิจนำมาตรการชะลอฟ้องมาใช้แทนการฟ้องคดี ดังนั้น เพื่อนำมาตรการชะลอฟ้อง อันเป็นกระบวนการยุติธรรมทางเลือกขึ้นก่อนฟ้องคดี มาบังคับใช้ในประเทศไทย จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อกระบวนการยุติธรรมเป็นอย่างมาก เช่น การลดปริมาณนักโทษที่ต้องขังในเรือนจำ การลดปริมาณการฟ้องคดีขึ้นสู่ศาล อีกทั้งยังเป็นขั้นตอนเพื่อคัดกรองก่อนนำคดีมาฟ้องต่อศาล นั้น

3.1 มาตรการชะลอฟ้องในการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา

3.1.1 สาธารณรัฐฝรั่งเศส

บทบัญญัติตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาสาธารณรัฐฝรั่งเศส มาตรา 40 เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับ กรณีเมื่อพนักงานอัยการได้รับคำร้องทุกข์ และคำกล่าวโทษแล้ว พนักงานอัยการจะพิจารณาดำเนินการกับคำร้องทุกข์และคำกล่าวโทษตามบทบัญญัติ มาตรา 40-1¹

บทบัญญัติตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาสาธารณรัฐฝรั่งเศส มาตรา 40-1 เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับ อำนาจการตัดสินใจของพนักงานอัยการ เมื่อข้อเท็จจริงในการร้องทุกข์และคำกล่าวโทษที่ได้รับมาตามมาตรา 40 ปรากฏแก่พนักงานอัยการ ว่ามีการกระทำความผิดโดยบุคคลที่สามารถระบุตัวตนได้ และทราบภูมิลำเนาของบุคคลนั้น อีกทั้งไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายที่เป็นอุปสรรคในการดำเนินการ ให้พนักงานอัยการมีอำนาจตัดสินใจ ดังนี้

ประการแรก อำนาจการสั่งฟ้องคดี

ประการที่สอง อำนาจการเลือกใช้การดำเนินคดีแบบทางเลือกตามบทบัญญัติมาตรา 41-1 หรือ 41-2

ประการที่สาม อำนาจการสั่งไม่ดำเนินคดี เนื่องจากมีเหตุปัจจัยเป็นการเฉพาะตามที่คณะกรรมการว่าด้วยข้อเท็จจริง หรือวินิจฉัย²

บทบัญญัติที่กล่าวมาข้างต้น เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับหน้าที่ของพนักงานอัยการฝรั่งเศส ในการจัดการคำร้องทุกข์ของผู้เสียหาย อีกทั้งเป็นการวางหลักการใช้ดุลพินิจในการสั่งคดีของพนักงานอัยการ โดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายนี้ในการสั่งยุติคดี ซึ่งการยุติคดีของพนักงานอัยการสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

ประเภทแรก คดีที่พนักงานอัยการไม่สามารถฟ้องได้ เป็นคดีที่เกิดจากการกระทำที่ไม่เป็นความผิด คดีที่มีกฎหมายยกเว้นความผิด และคดีไม่สามารถระบุตัวผู้กระทำความผิดได้ ทั้งนี้ การสั่งยุติคดีของพนักงานอัยการ ถือว่าเป็นการสั่งยุติคดีตามข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในคดี หรือตามหลักกฎหมาย

ประเภทที่สอง คดีที่พนักงานอัยการสามารถฟ้องได้ แบ่งออกเป็น 2 กรณี คือ

กรณีแรก เป็นคดีที่พนักงานอัยการใช้ดุลพินิจอย่างแท้จริง เพราะเห็นว่าการดำเนินคดีไม่เป็นประโยชน์ หรือมีเหตุที่ไม่สมควรดำเนินคดีกับผู้ต้องหาที่กระทำความผิด เช่น คดีที่

¹ Code de procédure pénale. Section 40.

² Code de procédure pénale. Section 40-1.

ผู้เสียหายมีส่วนร่วมรับผิดชอบในความผิดที่เกิดขึ้น ผู้ร้องทุกข์ถอนคำร้องทุกข์ ความผิดที่เกิดความเสียหาย หรือผลกระทบต่อสังคม

กรณีที่สอง คดีที่พนักงานอัยการใช้มาตรการเบี่ยงเบนการฟ้องคดี โดยการใช้ดุลพินิจของพนักงานอัยการ ในการสั่งยุติคดี ภายใต้การกำหนดเงื่อนไขให้ผู้กระทำความผิดปฏิบัติตาม ซึ่งการกำหนดมาตรการเบี่ยงเบนการฟ้องคดีนั้นแบ่งออกเป็น 2 มาตรการ ได้แก่ การไต่ถามทวงถามทางอาญา และความตกลงทางอาญา ซึ่งสามารถพิจารณาได้ดังนี้

มาตรการแรก การไต่ถามทวงถามทางอาญา มีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหาในกรณีที่มีการกระทำความผิดอาญาเล็กน้อย โดยการเบี่ยงเบนผู้กระทำความผิดออกจากการฟ้องคดี ซึ่งถือเป็นทางเลือกที่สามของพนักงานอัยการ นอกเหนือจากการสั่งฟ้อง หรือสั่งไม่ฟ้องคดี³

ปัจจุบันบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 41 วรรค 7 เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับการไต่ถามทวงถามของสาธารณรัฐฝรั่งเศส โดยก่อนการฟ้องคดี หัวหน้าอัยการประจำศาลชั้นต้นอาจสั่งให้มีการไต่ถามทวงถามทางอาญาได้ หากผู้กระทำความผิดและผู้เสียหายให้ความยินยอม และเมื่อหัวหน้าอัยการประจำศาลชั้นต้นพิจารณาแล้วเห็นว่า การไต่ถามทวงถามทางอาญาจะเป็นหลักประกันในการชดเชยค่าสินไหมทดแทนความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ผู้เสียหาย อันทำให้ข้อพิพาทที่เกิดขึ้นสิ้นสุดลง และช่วยให้ผู้กระทำความผิดกลับคืนสู่สังคม⁴

ดังนั้น การใช้มาตรการไต่ถามทวงถามทางอาญามีหลักเกณฑ์สำคัญ 3 ประการ คือ

ประการแรก การไต่ถามทวงถามทางอาญาต้องกระทำก่อนฟ้องเป็นคดีอาญาเท่านั้น ถือเป็นมาตรการเบี่ยงเบนจากการฟ้องคดี และเป็นปัจจัยสำคัญในการลดปริมาณคดีที่ขึ้นสู่ศาล โดยพนักงานอัยการจะใช้ดุลพินิจนำมาพิจารณาดังกล่าวมาใช้ และเป็นผู้ดำเนินการไต่ถามทวงถามเอง เรียกว่า “การไต่ถามทวงถามโดยตรง” หรือพนักงานอัยการอาจมอบให้องค์กรทางสังคมทำหน้าที่แทน เรียกว่า “การไต่ถามทวงถามโดยผู้แทน” เพื่อป้องกันการเกิดข้อโต้แย้งในเรื่องความเป็นกลางและความเป็นอิสระในการดำเนินคดี แม้กฎหมายจะให้ทำหน้าที่ของอัยการก็ตาม แต่พนักงานอัยการจะไม่ทำหน้าที่ไต่ถามทวงถามเอง

ประการที่สอง การไต่ถามทวงถามต้องได้รับความยินยอมจากคู่กรณีทั้งสองฝ่าย ถือเป็นหัวใจสำคัญของการอำนวยความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ที่นำการไต่ถามทวงถามทางอาญาอันเป็นวิธีการทางเลือกของพนักงานอัยการมาใช้ในกระบวนการยุติธรรม เพื่อหลีกเลี่ยงการลงโทษที่รุนแรงและลดความขัดแย้งระหว่างคู่กรณี อันเป็นการระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นอย่างสันติวิธี โดยไม่

³ ศิริชัย วิชชุวัชรการ. (2561). *มาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา : บทวิเคราะห์ร่างพระราชบัญญัติมาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา พ.ศ. ... และกรณีศึกษาต่างประเทศ* (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: ชัน แพคเก็จจิง. หน้า 95-97.

⁴ Code de procédure pénale. Section 41.

มีผู้แพ้ชนะ อีกทั้ง ยังช่วยบรรเทาความแค้นของฝ่ายผู้เสียหาย เมื่อได้รับการชดใช้ค่าสินไหมทดแทน ความเสียหายจากผู้กระทำความผิด และในขณะที่เดียวกันทำให้ผู้กระทำความผิดมีโอกาสได้ทบทวน ถึงการกระทำของตนที่เกิดขึ้น และให้ความร่วมมือกับสังคมมากขึ้น

ประการที่สาม พนักงานอัยการต้องคำนึงถึงผลที่คู่กรณีจะได้รับจากการไกล่เกลี่ย ทางอาญาแม้การไกล่เกลี่ยนั้นจะเกิดขึ้นภายใต้อำนาจดุลพินิจของพนักงานอัยการก็ตาม โดยพนักงาน อัยการต้องใช้ดุลพินิจภายใต้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 41 วรรค 7 ซึ่งเป็น หลักเกณฑ์ที่พนักงานอัยการต้องถือปฏิบัติในการใช้ดุลพินิจ ดังนี้

หลักเกณฑ์แรก การไกล่เกลี่ยทางอาญาสามารถเป็นหลักประกันชดใช้ ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหายได้ โดยผู้เสียหายต้องมีความประสงค์ที่จะไกล่เกลี่ยทางอาญา และการ ยอมรับข้อเสนอของผู้กระทำความผิดในการชดใช้ค่าสินไหมทดแทน ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้เสียหาย เนื่องจากผู้เสียหายจะได้ไม่ต้องไปดำเนินคดีทางแพ่งเพื่อเรียกร้องค่าเสียหายด้วยตนเอง ทั้งนี้ หากผู้เสียหายไม่ประสงค์ที่จะทำการไกล่เกลี่ย พนักงานอัยการก็ไม่สามารถไกล่เกลี่ยทางอาญาได้ และต้องฟ้องร้องผู้กระทำความผิดต่อไป

หลักเกณฑ์ที่สอง การไกล่เกลี่ยทางอาญาเป็นการยุติปัญหาที่เกิดจาก การกระทำความผิด เพราะการกระทำความผิดอาญากระทบต่อความสงบเรียบร้อยของสังคม ไม่ว่าจะ การกระทำความผิดนั้นจะรุนแรงมากน้อยเพียงใดก็ตาม ซึ่งผู้กระทำความผิดสมควรได้รับโทษตาม กฎหมาย แม้แต่ความผิดบางประเภท ที่สร้างปัญหาแก่สังคมเพียงเล็กน้อย และสังคมยอมรับการ เยียวยาแก้ไขให้แก่ผู้เสียหายก็ตาม การทำประโยชน์ให้แก่สังคมแทนการลงโทษจำคุกแก่ผู้กระทำ ความผิดนั้น ซึ่งวิธีการที่นำมาใช้แทนการลงโทษของกฎหมายอาญาของฝรั่งเศส โดยพนักงานอัยการ พนักงานอัยการจะต้องพิจารณาด้วยว่าวิธีการที่นำมาใช้แทนการลงโทษ สามารถยุติปัญหาดังกล่าว ได้หรือไม่เพื่อมิให้สังคมมองว่าวิธีการดังกล่าวนำมาใช้ไม่ได้ผลและไม่ยอมรับการใช้วิธีการนั้น

หลักเกณฑ์ที่สาม การไกล่เกลี่ยทางอาญามีส่วนช่วยให้ผู้กระทำ ความผิดกลับคืนเข้าสู่สังคม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทางอาชญาวิทยาสมัยใหม่ ที่ให้โอกาสผู้กระทำ ผิดได้ปรับปรุงแก้ไขความประพฤติเพื่อกลับคืนเข้าสู่สังคมต่อไป ซึ่งพนักงานอัยการต้องใช้ข้อมูล เกี่ยวกับประวัติของผู้ต้องหาประกอบการพิจารณาว่า ผู้ต้องหาได้กระทำความผิดครั้งแรกหรือไม่ สามารถปรับปรุงตัวได้หรือไม่ เป็นอาชญากรโดยสันดานหรือไม่ ควรได้รับประโยชน์จากการนำ มาตราการไกล่เกลี่ยทางอาญามาใช้หรือไม่ ทั้งนี้ พนักงานอัยการต้องขอความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ และนักสังคมสงเคราะห์เพื่อให้ได้ข้อมูลดังกล่าวมาประกอบการพิจารณา

อย่างไรก็ตาม หลักเกณฑ์ที่ได้กล่าวมาข้างต้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ อาญา มาตรา 41 วรรค 7 มิได้ระบุว่าฐานความผิดใดที่สามารถนำวิธีการไกล่เกลี่ยทางอาญามาใช้กับ

ผู้กระทำความผิดได้แม้ในขณะที่เดียวกันตามประมวลกฎหมายอาญาสาธารณรัฐฝรั่งเศส มาตรา 132-59 และ มาตรา 132-60 หลักเกณฑ์ที่ผู้พิพากษาจะใช้พิจารณาในการรอกการลงโทษและรอกการกำหนดโทษจำเลย เป็นหลักเกณฑ์ทำนองเดียวกันกับที่กล่าวมาข้างต้นก็ตาม

ต่อมาในปี ค.ศ. 1999 ได้มีรัฐบัญญัติ ฉบับลงวันที่ 23 มิถุนายน 1999 ให้ยกเลิก บทบัญญัติของการไต่เถียงทางอาญา มาตรา 41 วรรค 7 และได้บัญญัติการไต่เถียงทางอาญาใน มาตรา 41-1 โดยเพิ่มมาตรการที่พนักงานอัยการจะนำมาใช้ในการไต่เถียงทางอาญาให้มีความ ชัดเจนมากยิ่งขึ้น⁵ ดังนี้

1) การตัดเตือนผู้กระทำความผิด โดยมักใช้กับการกระทำความผิดที่เป็น ความผิดเพียงเล็กน้อย

2) การนำตัวผู้กระทำความผิดเข้าสู่การฟื้นฟูสุขภาพ สังคม และการประกอบ อาชีพ โดยให้ผู้กระทำความผิดทำงานชั่วคราว หรือฝึกอบรมในการบริการ หรือในองค์กร สาธารณสุขขององค์กรเพื่อสังคมหรือองค์กรประกอบวิชาชีพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการฝึกอบรมเกี่ยวกับ ความเป็นพลเมือง การสร้างความรับผิดชอบในการเป็นผู้ปกครอง การฝึกอบรมเกี่ยวกับการสร้าง จิตสำนึกเพื่อต่อต้านการซื้อบริการทางเพศ การฝึกอบรมเพื่อสร้างความรับผิดชอบในการป้องกัน และต่อต้านความรุนแรงในครอบครัวและความรุนแรงทางเพศ เป็นต้น

3) ภายใต้บทบัญญัติของกฎหมาย หรือการดำเนินการให้ถูกต้องตาม กฎหมายโดยการให้ผู้กระทำความผิดปรับปรุงพฤติกรรมของตนเอง

4) ให้ผู้กระทำความผิดเยียวยาความเสียหายที่เกิดจากการกระทำความผิด ของตนเอง

5) กรณีที่ผู้เสียหายร้องขอ หรือผู้เสียหายให้ความยินยอม ให้มีการไต่เถียง ระหว่างผู้กระทำความผิดและผู้เสียหาย หากการไต่เถียงประสบความสำเร็จ ให้พนักงานอัยการ หรือผู้ ไต่เถียงของพนักงานอัยการ จัดทำข้อตกลงระหว่างคู่กรณีทั้งสองฝ่าย โดยให้คู่กรณีทั้งสองฝ่ายลง นาม และทำสำเนาให้คนละฉบับ หากคู่กรณีดังกล่าวมีความสัมพันธ์เป็นสามีและภรรยาโดยชอบ หรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรืออดีตสามีและภรรยาโดยชอบ ไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือเป็นหุ้นส่วน หรืออดีตหุ้นส่วน การดำเนินการไต่เถียง จะดำเนินการได้ต่อเมื่อผู้เสียหายได้ร้องขออย่างชัดเจน เท่านั้น แต่หากหลังจากที่มีการไต่เถียงระหว่างผู้กระทำความผิดและผู้เสียหายแล้ว ถ้าผู้กระทำ ความผิดเดิมได้ก่อให้เกิดความรุนแรงขึ้นอีก ห้ามมิให้ไต่เถียงอีกครั้ง และในกรณีเช่นว่านี้ หากไม่ มีสถานการณ์พิเศษ ให้พนักงานอัยการสั่งให้ใช้มาตรการตกลงทางอาญาหรือฟ้องคดี

⁵ ศิริชัย วิชชุวชรากร. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 3. หน้า 98-101.

6) หากการกระทำความผิดนั้น เป็นการกระทำต่อความผิดต่อคู่สมรส ไม่ว่า คู่สมรสนั้นจะชอบหรือไม่ชอบด้วยกฎหมายก็ตาม หรือต่อหุ้นส่วน หรือบุตร ซึ่งพนักงานอัยการ อาจขอให้ผู้กระทำความผิด ออกจากที่พักอาศัย หรือถ้าผู้กระทำความผิดเป็นอดีตสามีและภรรยาที่ ชอบ หรืออดีตหุ้นส่วน ก็สามารถสั่งห้ามเข้าใกล้ที่พักของผู้เสียหายได้ การสั่งห้ามนี้จะสามารถ กระทำได้ต่อเมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่าความรุนแรงนั้นจะเกิดขึ้นอีกและผู้เสียหายได้ทำการร้องขอ

ทั้งนี้ กรณีที่ไม่มีการดำเนินการตามมาตราดังกล่าว สืบเนื่องมาจากพฤติกรรม ของผู้กระทำความผิด และไม่ปรากฏข้อเท็จจริงใดใหม่ ให้พนักงานอัยการใช้มาตรการความตกลง ทางอาญาหรือฟ้องคดี⁶

มาตรการที่สอง ความตกลงทางอาญา มาตรการตกลงทางอาญา สามารถแยก หลักเกณฑ์การศึกษาได้ 4 ประการ ภายใต้บทบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของ สาธารณรัฐฝรั่งเศส มาตรา 41 - 2 ดังนี้

ประการแรก ขอบเขตของความตกลงทางอาญา ซึ่งกฎหมายได้กำหนด ขอบเขตการใช้มาตรการดังกล่าว โดยใช้เฉพาะความผิดที่มีโทษสูงสุดที่เป็นโทษปรับ หรือโทษ จำคุกไม่เกิน 5 ปี และเมื่อพนักงานอัยการพิจารณาแล้วเห็นว่า ความผิดที่ผู้ต้องหาได้กระทำลงไป แล้วนั้นเป็นความผิดดังกล่าว ก็สามารถยื่นข้อเสนอมาตรการต่างๆ เพื่อให้ผู้ต้องหาพิจารณาต่อไป ได้

ประการที่สอง มาตรการที่ใช้ในความตกลงทางอาญา โดยพนักงานอัยการ จะเป็นผู้เสนอ ให้ผู้ต้องหาพิจารณา ซึ่งอาจดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง ดังนี้

1) ให้ผู้กระทำความผิดชำระเงินแก่การคลังของแผ่นดิน เป็นจำนวนไม่ เกินกว่าค่าปรับสูงสุดของโทษตามความผิดนั้น โดยคำนึงถึงความรุนแรงของพฤติกรรม โดย สามารถแบ่งจ่ายเงินนั้น ได้ตามที่พนักงานอัยการกำหนด แต่จะต้องอยู่ภายในระยะเวลา 1 ปี

2) ผู้กระทำความผิดต้องยอมให้ทรัพย์สินที่ใช้ในการกระทำความผิด หรือได้มาจากการกระทำความผิด โดยทรัพย์สินนั้นให้ตกเป็นของรัฐ

3) ให้ผู้กระทำความผิดส่งมอบยานพาหนะ เพื่อมิให้มีการใช้งานเป็น ระยะเวลาสูงสุด 6 เดือน

4) ส่งมอบใบอนุญาตขับขี่ให้แก่เจ้าหน้าที่ศาลชั้นต้น เป็นระยะเวลา สูงสุดไม่เกิน 6 เดือน ทั้งนี้ การเข้าร่วมโปรแกรมสำหรับการฟื้นฟูและการสร้างจิตสำนึก ในเรื่อง เกี่ยวกับการไม่ขับรถขณะเมาเป็นระยะเวลาอย่างน้อย 6 เดือน ภายในเวลา 1 ปี

⁶ Code de procédure pénale. Section 41-1.

- 5) ให้ผู้กระทำความผิดส่งมอบใบอนุญาตล่าสัตว์ให้แก่เจ้าหน้าที่ศาล
ชั้นต้นเป็นเวลาสูงสุด 6 เดือน
- 6) ให้ผู้กระทำความผิดทำงานสาธารณประโยชน์โดยไม่รับค่าตอบแทน
เป็นเวลาสูงสุด 60 ชั่วโมง ภายในเวลา 6 เดือน
- 7) การฝึกอบรมหรือการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการให้บริการ หรือกลุ่มงาน
บริการด้านสาธารณสุข สังคม หรือวิชาชีพ เป็นระยะเวลาไม่เกินสามเดือน ภายในเวลาสิบแปดเดือน
- 8) งดจ่ายเช็ค หรือบัตรเครดิต เป็นระยะเวลา 6 เดือน หรือมากกว่า
- 9) ไม่ปรากฏตัวบริเวณที่ได้กระทำความผิด หรือบริเวณที่พนักงาน
อัยการกำหนดเป็นระยะเวลาไม่เกิน 6 เดือน เว้นแต่สถานที่ที่บุคคลนั้นอยู่อาศัยตามปกติ
- 10) ไม่พบผู้เสียหายและไม่มีปฏิสัมพันธ์กัน ระหว่างผู้กระทำความผิด
และผู้เสียหาย ตามที่พนักงานอัยการกำหนด เป็นระยะเวลาไม่เกิน 6 เดือน
- 11) ไม่พบและไม่มีปฏิสัมพันธ์กับผู้ร่วมกระทำความผิด ตามที่พนักงาน
อัยการกำหนดเป็นระยะเวลาไม่เกิน 6 เดือน
- 12) ไม่ออกจากประเทศ และส่งมอบหนังสือเดินทางเป็นระยะเวลาไม่
เกิน 6 เดือน
- 13) เข้าร่วมการฝึกอบรมงานเกี่ยวกับความเป็นพลเมือง
- 14) กรณีที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำความผิดต่อคู่สมรสที่ชอบหรือไม่
ชอบด้วยกฎหมาย หรือหุ้นส่วน หรือบุตร หรืออดีตคู่สมรสที่ชอบหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือ
อดีตหุ้นส่วน ให้ผู้กระทำความผิดออกจากภูมิลำเนา หรือที่พักอาศัยของผู้เสียหายพักอยู่ด้วย โดย
พนักงานอัยการสามารถดำเนินการได้ต่อเมื่อมีความเป็นไปได้ว่าการใช้ความรุนแรงจะเกิดขึ้นอีก
และผู้เสียหายนั้นได้ร้องขอ
- 15) เข้าร่วมการฝึกอบรมเกี่ยวกับการสร้างจิตสำนึกในอันตราจจากการ
ใช้สารเสพติด
- 16) เข้าร่วมการประกอบกิจกรรมประจำวันซึ่งประกอบด้วย การ
ปฏิบัติงานตามวิชาชีพจากหน่วยงานของรัฐ หรือหน่วยงานเอกชนที่ปฏิบัติงานบริการสาธารณะ หรือ
สมาคมที่ปฏิบัติงานดังกล่าว
- 17) เข้าร่วมมาตรการบำบัดตามประมวลกฎหมายสาธารณสุข เมื่อปรากฏ
ว่ามีการใช้สารเสพติดหรือติดแอลกอฮอล์ โดยจะต้องรับการบำบัดอย่างน้อย 24 เดือน หรือมากกว่า ทั้งนี้
ให้เข้าร่วมการฝึกอบรมสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับการซื้อบริการทางเพศด้วย

18) เข้าร่วมการฝึกอบรมเกี่ยวกับความรับผิดชอบและการป้องกันความรุนแรงในครอบครัวและความรุนแรงทางเพศ⁷

ทั้งนี้ ในกรณีที่ผู้เสียหายได้ปรากฏตัวแล้ว พนักงานอัยการมีหน้าที่เสนอให้ผู้กระทำความผิดชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหายภายในระยะเวลา 6 เดือน และแจ้งให้ผู้เสียหายทราบว่าได้มีการยื่นข้อเสนอดังกล่าวแล้ว โดยการเยียวยาความเสียหายนั้นต้องทำความตกลงกับผู้เสียหายและค่าเสียหายนั้นต้องสามารถทำให้ผู้เสียหายกลับคืนสู่สภาพเดิมจากความเสียหายอันเนื่องมาจากการกระทำความผิด

ประการที่สาม ระยะเวลาการยื่นข้อเสนอกฎหมายสาธารณรัฐฝรั่งเศส เรื่องของความตกลงทางอาญาเป็นมาตรการเบี่ยงเบนการฟ้องคดีอีกประการหนึ่ง ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อลดปริมาณคดีขึ้นสู่ศาล ทั้งนี้ การใช้มาตรการดังกล่าวต้องอยู่ในขั้นตอนก่อนการฟ้องคดีของพนักงานอัยการ

ประการที่สี่ กระบวนการความตกลงทางอาญาของพนักงานอัยการ จะต้องยื่นความตกลงทางอาญาต่อประธานศาลชั้นต้น เพื่อให้พิจารณาให้ความเห็นชอบ โดยพนักงานอัยการต้องแจ้งให้ผู้กระทำความผิดและผู้เสียหายทราบ และผู้กระทำความผิดต้องให้ความยินยอมตามมาตรการความตกลงทางอาญาดังกล่าวด้วย

ทั้งนี้ การพิจารณาของประธานศาลชั้นต้น จะรับฟังในส่วนของผู้กระทำความผิด ผู้เสียหายและหากมีการแต่งตั้งทนายความ จะรับฟังจากทนายความด้วย ในกรณีที่ศาลพิจารณาให้ความเห็นชอบแล้ว ให้ความตกลงทางอาญานั้น มีผลตามที่ตกลงกันไว้ แต่ถ้าประธานศาลชั้นต้นไม่ให้ความเห็นชอบการพิจารณานั้นเป็นที่สุดไม่สามารถอุทธรณ์ได้ แต่ถ้าศาลไม่เห็นชอบกับข้อเสนอ ความตกลงที่จะทำมาแล้วก็สิ้นผลไป พนักงานอัยการต้องดำเนินการฟ้องคดีแก่ผู้ต้องหาต่อไป แต่ถ้าศาลเห็นชอบกับข้อเสนอพนักงานอัยการต้องติดตามผลการปฏิบัติตามข้อตกลงของผู้ต้องหาต่อไป ทั้งนี้ หากผู้ต้องหาปฏิบัติตามข้อเสนอที่ได้รับความเห็นชอบจากศาลอย่างถูกต้อง คดีเป็นอันระงับไป ในทะเบียนประวัติอาชญากรจะไม่มีกรบันทึกเรื่องความตกลงทางอาญา เนื่องจากไม่มีการฟ้องคดีอาญา และไม่มีคำพิพากษาลงโทษผู้ต้องหาแต่อย่างใด แต่ถ้าผู้ต้องหาไม่ปฏิบัติตามที่ได้ตกลงกันไว้ พนักงานอัยการต้องส่งฟ้องคดีอาญาต่อไป⁸

3.1.2 สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน

สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันนี้ พนักงานอัยการมีอำนาจฟ้องคดีอาญาต่อศาลแต่เพียงผู้เดียว ประชาชนไม่มีสิทธิ์ฟ้องคดีอาญาเองได้ โดยพนักงานอัยการสามารถใช้ดุลพินิจสั่งฟ้องคดี

⁷ Code de procédure pénale. Section 41-2.

⁸ ศิริชัย วิชชุวชรากร. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 3. หน้า 104-109.

หรือไม่สั่งฟ้องคดีได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ของกฎหมายสหพันธ์ สาธารณรัฐเยอรมันนี อันเป็นข้อยกเว้นหลักของการฟ้องคดีอาญาตามกฎหมาย

หลักการฟ้องคดีอาญาของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันนี สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

ประเภทแรก หลักการฟ้องคดีอาญาตามกฎหมาย (das Legalitaetsprinzip) คือ เมื่อได้มีการกระทำความผิดทางอาญาเกิดขึ้น ให้พนักงานอัยการดำเนินการสืบสวนหากมีเหตุอันควรเชื่อว่าการกระทำนั้นเป็นความผิดทางอาญา และให้พนักงานอัยการดำเนินการฟ้องร้องคดีต่อศาล เพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ ทั้งนี้ การสืบสวนสอบสวนต้องเพียงพอที่สามารถเอาตัวผู้กระทำความผิดได้

ประการที่สอง หลักการฟ้องคดีอาญาตามดุลพินิจ (das Opportunitaetsprinzip) คือ การเลือกระหว่างการยื่นคำฟ้อง หรือการยุติคดี โดยอำนาจของพนักงานอัยการ แม้การสืบสวนสอบสวนจะสามารถเอาผิดกับผู้ถูกกล่าวหาได้ก็ตาม พนักงานอัยการต้องยื่นฟ้องคดีต่อศาลทุกครั้ง ซึ่งเป็นไปตามหลักประชาธิปไตย หลักนิติรัฐ หลักความชัดเจนแน่นอนของกฎหมาย รวมถึงหลักความเสมอภาค และเมื่อพนักงานอัยการยื่นฟ้องต่อศาลแล้วจะไม่สามารถถอนฟ้องคดีดังกล่าวได้

ทั้งนี้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของเยอรมันนี มาตรา 152 เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับหน้าที่ของพนักงานอัยการ โดยพนักงานอัยการมีหน้าที่ในการฟ้องคดีอาญา เว้นแต่มีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น ดังนั้น อัยการต้องดำเนินการฟ้องคดีทุกคดีต่อศาลที่สามารถลงโทษได้ และคดีนั้นต้องเป็นคดีซึ่งอาจฟ้องได้หากมีพยานหลักฐานเพียงพอ¹⁰

ต่อมาเมื่อ ค.ศ. 1924 ได้มีบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของเยอรมันนี มาตรา 153 เป็นบทบัญญัติกฎหมายที่ยกเว้นหลักการฟ้องคดีอาญา โดยกำหนดให้พนักงานอัยการมีอำนาจสั่งไม่ฟ้องคดีโดยการใช้ดุลพินิจ¹¹ เนื่องจากขณะนั้นประเทศเกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ส่งผลให้มีกระบวนการพิจารณาคดีอาญาที่เป็นไปโดยง่าย เพื่อความสะดวก รวดเร็ว ประหยัดทรัพยากร และประหยัดงบประมาณ

หลักการชะลอฟ้องในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันนี

หลักการชะลอฟ้อง ถือเป็นข้อยกเว้นของหลักการฟ้องคดีอาญาตามกฎหมาย โดยการสั่งไม่ฟ้องคดีอาญาที่มีมูล ซึ่งมีที่มาจากหลักพอสมควรแก่เหตุที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญว่า

⁹ ธานี เสนาธิปติ. (2561). *บทบาทของศาลในการตรวจสอบการชะลอฟ้องคดีอาญา*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายอาญา, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 97.

¹⁰ Strafprozessordnung – StPO. Section 152.

¹¹ Strafprozessordnung – StPO. Section 153.

กรณีที่ได้กำหนดไว้โดยเฉพาะแล้ว ไม่จำเป็นต้องลงโทษผู้กระทำความผิด แม้จะไม่มีเหตุผลในการป้องกันก็ตาม

สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันนี้ สามารถแบ่งการสั่งไม่ฟ้องคดีอาญาที่มีมูลออกเป็น 2 ลักษณะ คือ การสั่งไม่ฟ้องคดีอาญาที่มีมูลโดยไม่มีเงื่อนไขหรือการระงับการฟ้อง และการสั่งไม่ฟ้องคดีอาญาที่มีมูลโดยมีเงื่อนไขหรือการชะลอฟ้อง ดังนี้

ลักษณะแรก การสั่งไม่ฟ้องคดีอาญาที่มีมูลโดยไม่มีเงื่อนไขหรือการระงับการฟ้อง

บทบัญญัติตามมาตรา 153 ถึง มาตรา 154 ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของสาธารณรัฐเยอรมันนี้ สามารถแบ่งการสั่งไม่ฟ้องคดีอาญาที่มีมูลโดยไม่มีเงื่อนไขหรือการระงับการฟ้อง ได้เป็น 8 กรณี ดังนี้

กรณีแรก เป็นกรณีเนื่องจากความผิดเล็กน้อยของคดี พนักงานอัยการไม่สามารถดำเนินคดีได้ เป็นกรณีดังต่อไปนี้

1) พนักงานอัยการอาจจะไม่ดำเนินคดีในความผิดอาญาที่มีโทษปานกลาง หรือความผิดอาญาที่มีโทษจำคุกน้อยกว่า 1 ปี และโทษปรับ นั้นได้ หากพิจารณาแล้วเห็นว่าความชั่วที่เกิดจากการกระทำความผิดของผู้ต้องหาเพียงเล็กน้อย และการดำเนินคดีนั้นไม่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ หากเป็นกรณีที่ความผิดอาญาที่เป็นความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินที่มีมูลค่าหรือราคาน้อย พนักงานอัยการสามารถใช้ดุลพินิจสั่งไม่ฟ้องคดีได้ โดยไม่ต้องได้รับความเห็นชอบจากศาล ซึ่งโดยปกติแล้วหากพนักงานอัยการจะไม่ฟ้องคดีอาญา พนักงานอัยการจะต้องได้รับความเห็นชอบจากศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีนั้น โดยหากศาลมีคำสั่งเช่นไรคำสั่งนั้นถือเป็นที่สุด

2) การไม่ฟ้องคดีอาญาของพนักงานอัยการในความผิดอาญาตามกฎหมายต้องได้รับความเห็นชอบจากศาลที่จะพิจารณาพิพากษาคดีนั้น ซึ่งศาลอาจไม่ลงโทษผู้กระทำความผิดได้

3) หากพนักงานอัยการพิจารณาแล้วเห็นว่าโทษหรือวิธีการเพื่อความปลอดภัยที่เกี่ยวข้องกับโทษหรือวิธีการเพื่อความปลอดภัยที่ได้มีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดแล้ว หรือที่จะลง หรือกำหนดใช้แก่ผู้กระทำความผิดนั้นเล็กน้อย หรือเขาไม่มีน้ำหนักร พนักงานอัยการอาจไม่ยื่นฟ้องข้อหาใดข้อหาหนึ่งได้

4) พนักงานอัยการอาจจำกัดการสอบสวนดำเนินคดีเฉพาะการกระทำส่วนอื่นของความผิด หรือเฉพาะกฎหมายบางฐานความผิดนั้นได้ หากการกระทำบางอย่างอาจแยกเป็นส่วนหนึ่งต่างหากได้ ซึ่งเกี่ยวกับการกระทำนั้น อันเป็นการคาดหมายว่าโทษหรือวิธีการเพื่อความปลอดภัยที่จะบังคับใช้ หรือกำหนดไว้นั้น ไม่มีน้ำหนัก

กรณีที่สอง กรณีคดีอาญาที่เนื่องมาจากความเกี่ยวข้องกับต่างประเทศ ดังต่อไปนี้ที่พนักงานอัยการไม่สามารถฟ้องได้

1) ความผิดอาญาที่ได้กระทำลงในต่างประเทศ หรือที่ตัวการในความผิดอาญานั้น ได้กระทำลงในต่างประเทศ ที่ได้กระทำในส่วนของตนในต่างประเทศ

2) การกระทำความผิดอาญาของคนต่างด้าวที่ได้กระทำผิดในเรือ หรืออากาศยานต่างประเทศ ขณะที่เรือหรืออากาศยานนั้นอยู่ในอาณาเขตของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันนี

3) การกระทำความผิดอาญาในต่างประเทศ และผู้นั้นได้ถูกศาลในต่างประเทศพิพากษาลงโทษและพ้นโทษแล้ว หากพนักงานอัยการพิจารณาแล้วเห็นว่าโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้นไม่มีน้ำหนักพอเมื่อพิจารณาจากโทษตามคำพิพากษาของศาลในต่างประเทศ หรือ

4) ผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ร้ายข้ามแดนให้ต่างประเทศ หรือที่อาจเนรเทศออกไปจากประเทศได้

กรณีที่สาม กรณีใช้ดุลพินิจในความผิดอาญาต่อความมั่นคงของรัฐ ที่เกี่ยวเนื่องจากข้อหาของความผิดโดยตรง เช่น ข้อหากบฏ และกรณีที่ไม่เกี่ยวเนื่องกับข้อหาโดยตรง แต่หากฟ้องคดีจะกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ พนักงานอัยการอาจใช้ดุลพินิจไม่ฟ้องคดีดังกล่าว เนื่องจากผู้มีอำนาจหน้าที่ในการฟ้องคดีนี้โดยตรง คือ อธิบดีอัยการสหพันธ์รัฐ ซึ่งสามารถไม่ฟ้องคดีได้ หากเห็นว่า การฟ้องร้องนั้น จะนำผลเสียอย่างยิ่งมาสู่ประเทศในเรื่องของความปลอดภัยและความมั่นคง หรือขัดต่อประโยชน์อันสำคัญของประเทศ ทั้งนี้ พนักงานอัยการอาจไม่ฟ้องคดีกรณีที่เกิดผลของการกระทำความผิดเกิดในประเทศ โดยการกระทำความผิดที่ได้กระทำลงในต่างประเทศ หากเห็นว่าจะเป็นอันตรายต่อประเทศในเรื่องของความปลอดภัยและความมั่นคง หรือเห็นว่าการฟ้องคดีขัดต่อผลประโยชน์สาธารณะ

กรณีที่สี่ กรณีที่ผู้กระทำกลับใจและช่วยป้องกันผลร้าย สำหรับความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐ ซึ่งภายหลังจากการกระทำผิดนั้นแล้ว ผู้กระทำผิดป้องกันภัยอันเกี่ยวกับความมั่นคง หรือความปลอดภัยของรัฐ หรือระเบียบตามรัฐธรรมนูญ อธิบดีอัยการสหพันธ์รัฐ โดยความเห็นชอบของศาลสูงมลรัฐสามารถไม่ฟ้องคดีผู้นั้นได้

กรณีที่ห้า กรณีความผิดอาญานกกรโซกหรือรีดเอาทรัพย์ ได้กระทำลงโดยการถูกขู่เชิญว่าจะเปิดเผยความผิดอาญาในความผิดอาญาหนึ่ง

กรณีที่หก กรณีคำตัดสินคดีแพ่งหรือคดีปกครอง หากการฟ้องคดีอาญาในความผิดอาญาที่ขึ้นอยู่กับคำวินิจฉัยชี้ขาดคดีแพ่งหรือคดีปกครอง อัยการอาจไม่ฟ้องคดีอาญานั้น เพื่อมิให้ผู้ถูกกล่าวหาใช้คดีอาญาเป็นเครื่องมือที่เป็นการกดดัน หรือเป็นเครื่องมือเตรียมในการดำเนินคดีอื่น

กรณีที่เจ็ด กรณีความผิดอาญาฐานกล่าวหาเท็จและดูหมิ่น หรือหมิ่นประมาท พนักงานอัยการสามารถไม่ฟ้องคดีดังกล่าวได้ หากคดีอาญา หรือคดีวินัยที่เนื่องจากการกระทำที่แจ้ง หรือกล่าวหาานั้น ยังดำเนินอยู่

กรณีที่แปด กรณีความผิดที่ผู้เสียหายฟ้องได้ กล่าวคือ ความผิดอาญาที่ผู้เสียหายฟ้องได้ ที่เป็นการผิดเกี่ยวกับเอกชน เช่น ความผิดฐานบุกรุก ดูหมิ่น หรือหมิ่นประมาท กฎหมายสิทธิบัตร แบบแผน เครื่องหมายการค้า การเลียนแบบและลิขสิทธิ์ โดยพนักงานอัยการสามารถฟ้องได้ต่อเมื่อเห็นว่าการฟ้องคดีนี้เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ¹²

ลักษณะที่สอง การสั่งไม่ฟ้องคดีอาญาที่มีมูลโดยมีเงื่อนไขหรือการชะลอการฟ้อง ในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันนั้นเริ่มตั้งแต่ ค.ศ. 1974 การสั่งไม่ฟ้องในลักษณะดังกล่าวเป็นข้อยกเว้นของหลักการฟ้องคดีอาญา เนื่องจากการกระทำที่มีความผิดมีความน่าตำหนิไม่มาก ที่สำคัญเพื่อเร่งรัดกระบวนการพิจารณาและช่วยลดภาระของกระบวนการยุติธรรม โดยทำให้การกระทำไม่มีความผิดอาญา

การระงับการดำเนินคดีอาญาได้แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ

1) การระงับการดำเนินคดีอาญาในชั้นก่อนฟ้องคดีต่อศาล ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของเยอรมันมาตรา 153a วรรคหนึ่ง ที่นำมาใช้กับความผิดอาญาที่มีโทษเบาหรือโทษปานกลาง

2) การระงับการดำเนินคดีอาญาชั้นหลังการยื่นฟ้องคดีต่อศาล ตามมาตรา 153a วรรคสอง โดยจะต้องมีการยื่นฟ้องคดีต่อศาลแล้วเท่านั้น¹³

บทบัญญัติมาตรา 153a ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของเยอรมันนี้เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับการชะลอการฟ้องชั่วคราว และการระงับคดีชั่วคราว ประกอบด้วย

ประการแรก พนักงานอัยการสามารถชะลอการฟ้องในความผิดอาญาทั่วไปไว้ชั่วคราว โดยกำหนดเงื่อนไขให้ผู้ต้องหาปฏิบัติตาม และเงื่อนไขดังกล่าวต้องเหมาะสมเพียงพอที่จะลบล้างประโยชน์สาธารณะในการที่จะต้องดำเนินคดีอาญา ไม่ขัดต่อความรุนแรงของความน่าตำหนิของผู้กระทำความผิด ทั้งนี้ การชะลอฟ้องต้องได้รับความยินยอมจากศาลที่มีอำนาจในการพิจารณาคดีของผู้ต้องหา พนักงานอัยการสามารถชะลอฟ้องได้ในความผิดอาญาไว้ชั่วคราว

โดยการกำหนดเงื่อนไขให้ผู้ต้องหาต้องปฏิบัติในระหว่างการชะลอการฟ้อง คือ การชดเชยความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำความผิด โดยวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่ง, การบริจาคเงินแก่องค์กรการกุศลหรือรัฐ, กระทำการที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน, จ่ายค่าเสียหายในจำนวนตามที่

¹² ธาณี เสนาธิปติ. อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 9. หน้า 97-100.

¹³ ศิริชัย วิชชุวัชรกร. อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 3. หน้า 92.

กำหนด, กระทบการอย่างจริงจังเพื่อให้ผู้เสียหายกลับคืนสู่สภาพเดิมก่อนการกระทำความผิด โดยการชดใช้ความเสียหายทั้งหมดหรือบางส่วนที่เกิดขึ้น หรือมุ่งหวังที่จะกระทบการดังกล่าว หรือมีส่วนร่วมในหลักสูตรฝึกทักษะทางสังคมหรือ เข้าร่วมการสัมมนาโครงการตามที่กฎหมายกำหนด ทั้งนี้ พนักงานอัยการสามารถกำหนดระยะเวลาที่ผู้ต้องหาต้องปฏิบัติตามตามเงื่อนไข

ประการที่สอง กรณีที่ได้ยื่นฟ้องคดีต่อศาลแล้ว ศาลสามารถยุติการดำเนินกระบวนการพิจารณา โดยกำหนดข้อเท็จจริงไว้เป็นการชั่วคราว และขณะเดียวกันสามารถกำหนดเงื่อนไขให้จำเลยปฏิบัติตาม ซึ่งพนักงานอัยการและจำเลยต้องให้ความยินยอม

ประการที่สาม ระยะเวลาระหว่างที่กำหนดให้ผู้กระทำความผิดได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขนั้น ให้อายุความสะดุดหยุดลง¹⁴

หลักการตรวจสอบการใช้ดุลพินิจในการชะลอฟ้องของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันนี้ ประกอบด้วย หลักการตรวจสอบโดยองค์กรภายใน และการตรวจสอบโดยองค์กรภายนอก ดังนี้

หลักการตรวจสอบโดยองค์กรภายใน กฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลมาตรา 146 กำหนดให้พนักงานอัยการต้องฟังคำสั่งของผู้บังคับบัญชาประกอบกับมาตรา 147 กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมของสหพันธ์รัฐ มีอำนาจออกคำสั่งให้อธิบดีอัยการสหพันธ์รัฐ และพนักงานอัยการสหพันธ์รัฐปฏิบัติ ดังนี้ การตรวจสอบ คือ การควบคุมโดยลำดับชั้นตามอำนาจบังคับบัญชา เพื่อกระบวนการใช้ดุลพินิจการสั่งไม่ฟ้อง หรือการสั่งชะลอฟ้อง มีรูปแบบและบรรทัดฐานเดียวกัน

การตรวจสอบองค์กรภายนอก ประกอบด้วย

1) การตรวจสอบโดยผู้เสียหาย คือ เมื่อพนักงานอัยการออกคำสั่งไม่ฟ้องหรือชะลอฟ้องแล้ว ผู้เสียหายสามารถอุทธรณ์ต่อผู้บังคับบัญชาของพนักงานอัยการได้ แต่หากพนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้องหรือชะลอฟ้องในคดีที่มีความผิดปานกลางบางฐานความผิดที่เกี่ยวข้องกับเอกชนหรือประโยชน์ทางทรัพย์สินส่วนตัว ก็อนุญาตให้ผู้เสียหายฟ้องคดีเองได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันมาตรา 374

2) ตามบทบัญญัติมาตรา 153a ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันนี้ ได้กำหนดเรื่องการชะลอฟ้องไว้ สำหรับกรณีที่พนักงานอัยการเห็นว่าคดีนั้น มีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะพิสูจน์ความผิดของผู้กระทำความผิดได้ แต่พนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้องเป็นคดีนั้น ซึ่งพนักงานอัยการต้องได้รับความเห็นชอบจากศาลในการสั่งไม่ฟ้องคดีนั้นด้วย

¹⁴ Strafprozessordnung – StPO. Section 153a.

3) การตรวจสอบโดยรัฐสภาพนักงานอัยการสังกัดกระทรวงยุติธรรม โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเป็นผู้บังคับบัญชาและเป็นผู้รับผิดชอบงานด้านการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการขึ้นตรงต่อสภานิติบัญญัติทางนี้หากการปฏิบัติงานของพนักงานในการเกิดความบกพร่องสภานิติบัญญัติสามารถลงมติไม่ไว้วางใจให้รัฐมนตรีออกจากตำแหน่งได้¹⁵

3.1.3 สหรัฐอเมริกา

สหรัฐอเมริกานำมาตรการเบี่ยงเบนคดีมาใช้เพื่อลดภาวะคดีล้นศาล การชะลอฟ้องเป็นวิธีการหนึ่งที่น่ามาตรการเบี่ยงเบนคดีมาใช้ในกระบวนการยุติธรรม

การดำเนินคดีอาญา

พนักงานอัยการเป็นองค์กรที่มีความสำคัญที่สุดในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของสหรัฐอเมริกาและผู้มีอำนาจในการฟ้องคดีอาญา มีอำนาจดำเนินคดีอาญาตั้งแต่ชั้นจับกุมตลอดจนถึงการฟ้องร้องดำเนินคดีอาญาในศาล รวมถึงการบังคับคดี และการอุทธรณ์ โดยพนักงานอัยการสามารถฟ้องร้องดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดได้ทันที โดยไม่ผ่านกระบวนการสอบสวนมาก่อนก็สามารถทำได้

สหรัฐอเมริการใช้หลักการฟ้องคดีโดยรัฐ ดังนั้น อำนาจในการฟ้องคดีจึงเป็นของพนักงานอัยการแต่เพียงผู้เดียว ในส่วนของการสอบสวนเพิ่มเติมของเจ้าพนักงานตำรวจ พนักงานอัยการมีอำนาจสั่งให้เจ้าหน้าที่ตำรวจดำเนินการดังกล่าวได้ และมีอำนาจเข้าร่วมควบคุมตรวจสอบการรวบรวมพยานหลักฐานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ทั้งนี้ แต่แท้ที่จริงแล้วเจ้าพนักงานตำรวจเป็นผู้ดำเนินการเว้นแต่ กรณีสำคัญพนักงานอัยการจะเริ่มการสอบสวนคดีเอง เช่น กรณีคดีที่มีปัญหายุ่งยากในเรื่องพยานหลักฐานที่ต้องใช้ความระมัดระวังในการสอบสวน หรือคดีองค์กรอาชญากรรม เป็นต้น

การพิจารณาคดีของสหรัฐอเมริกา ได้นำระบบลูกขุนมาใช้ในการพิจารณาคดีในส่วนของประเด็นข้อเท็จจริง ซึ่งคณะลูกขุนจะเป็นประชาชนทั่วไปที่ได้รับการคัดเลือกให้ทำหน้าที่ดังกล่าว ส่วนผู้พิพากษามีหน้าที่ควบคุมการพิจารณาคดี และหากพยานหลักฐานใดเป็นพยานหลักฐานที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ศาลจะไม่อนุญาตให้นำพยานหลักฐานนั้นเข้าสู่สืบพยาน เพื่อเป็นการป้องกันการวินิจฉัยข้อเท็จจริงในพยานหลักฐานที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายของลูกขุน เพราะจะทำให้การวินิจฉัยข้อเท็จจริงของลูกขุนเป็นอันผิดไป เมื่อคู่ความได้สืบพยานหลักฐานจนเสร็จสิ้นและแถลงปิดคดีแล้ว ผู้พิพากษาจะทำหน้าที่อธิบายหลักกฎหมาย และองค์ประกอบข้อเท็จจริงให้คณะลูกขุนทราบ จากนั้นคณะลูกขุนจะดำเนินการประชุมเพื่อลงมติว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริงหรือไม่ หากจำเลยได้กระทำความผิดจริง ผู้พิพากษาจะดำเนินการพิจารณากำหนดโทษต่อไป

¹⁵ ธานี เสนาธิบดี. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 9. หน้า 102-103.

หลักการฟ้องคดี สหรัฐอเมริกาการดำเนินคดีอาญาเป็นไปโดยรัฐ พนักงานอัยการเป็นผู้มีอำนาจฟ้องคดีเท่านั้น โดยองค์กรอัยการแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับรัฐบาลกลาง ระดับมลรัฐ และระดับท้องถิ่น¹⁶

หลักการฟ้องคดีอาญาของสหรัฐอเมริกาคือว่าเป็นหลักการฟ้องคดีอาญาตามกฎหมาย (Legality Principle) เพราะตัวบทกฎหมายจำนวนหลายฉบับระบุบังคับให้ต้องฟ้องคดีที่มีมูลต่อศาล โดยไม่มีข้อยกเว้นแต่ในความเป็นจริงแล้วอัยการของสหรัฐอเมริกามีได้ยึดหลักการฟ้องตามกฎหมายแต่อย่างใด กลับใช้ดุลพินิจไม่ฟ้องคดีที่มีมูลอย่างกว้างขวาง และกระทำสืบเนื่องกันมาเป็นเวลานาน กลายเป็นประเพณี ด้วยเหตุที่กล่าวมานี้ การฟ้องคดีของอัยการในสหรัฐอเมริกาก็กลายมาเป็น “ระบบดุลพินิจ” (Opportunity Principle) แม้ไม่มีการให้อำนาจที่เป็นตัวบทกฎหมายลายลักษณ์อักษรไว้ก็ตาม แต่อย่างไรก็ตามเนติบัณฑิตสภาของสหรัฐอเมริกา ได้จัดพิมพ์หลักเกณฑ์เกี่ยวกับหน้าที่ของอัยการเพื่อเป็นบรรทัดฐานในการปฏิบัติงานของพนักงานอัยการ ซึ่งในส่วนที่เกี่ยวกับดุลพินิจในการสั่งไม่ฟ้องคดีอาญานั้น ได้ระบุให้ยอมรับหลักการฟ้องคดีตามดุลพินิจ กล่าวคือ พนักงานอัยการไม่จำเป็นต้องฟ้องคดีอาญาที่มีมูลทุกคดี หากคดีใดที่มีเหตุผลคดีเกี่ยวกับประโยชน์ส่วนรวม พนักงานอัยการอาจไม่ฟ้องคดีได้ แม้คดีนั้นจะมีพยานหลักฐานที่เพียงพอต่อการพิจารณาพิพากษาลงโทษผู้กระทำความผิดก็ตาม

การใช้ดุลพินิจอย่างกว้างขวางของอัยการสหรัฐอเมริกา โดยการพิจารณาฟ้องร้องดำเนินคดีของพนักงานอัยการต้องพิจารณาดังต่อไปนี้

ประการแรก ในการฟ้องร้องคดีเพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ พยานหลักฐานมีเพียงพอหรือไม่

ประการที่สอง หากพยานหลักฐานมีมากเพียงพอต่อการฟ้องร้องคดี ให้พิจารณาต่อว่าการฟ้องร้องคดีกับผู้ต้องหา นั้น มีเหตุผลที่จะไม่ดำเนินคดีกับผู้ต้องหาหรือไม่

ประการที่สาม หากพิจารณาแล้วไม่มีเหตุผลที่จะไม่ดำเนินคดีอาญากับผู้ต้องหาแล้วนั้น ต้องพิจารณาว่าความผิดนั้น เข้ากรณีที่ควรกำหนดเงื่อนไขให้ผู้ต้องหาปฏิบัติตามเพื่อเข้าสู่มาตรการชะลอการฟ้องคดีหรือไม่

ประการที่สี่ เมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่าไม่สมควรชะลอการฟ้องคดี ให้พิจารณาต่อไปว่าควรฟ้องผู้ต้องหาเป็นข้อหาใด

ดังนั้น คำสั่งไม่ฟ้องคดีของพนักงานอัยการทุกคดีไม่ว่าความผิดนั้นมีความร้ายแรงเพียงใด พนักงานอัยการสามารถใช้ดุลพินิจสั่งไม่ฟ้องคดีได้เสมอ เนื่องจากสหรัฐอเมริกาไม่มีตัวบท

¹⁶ ฌูเลียน พร การ โลกกรวด. (2562). *การนำมาตรการชะลอฟ้องมาใช้ในคดีอาญา*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายอาญา, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 88-89.

กฎหมายบัญญัติเป็นลายลักษณ์อักษรถึงอำนาจดุลพินิจในการสั่งไม่ฟ้อง อย่างไรก็ตาม การสั่งไม่ฟ้องคดีที่มีมูลของพนักงานอัยการ ต้องพิจารณาในส่วนของสภาพของการกระทำความผิด และสภาพของผู้กระทำความผิด ประกอบกัน

การชะลอการฟ้อง (Pretrial Diversion / Deferred Prosecutio)

ในปี ค.ศ. 1946 สหรัฐอเมริกาเริ่มนำการชะลอฟ้องมาใช้ในคดีเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน โดยสำนักงานอัยการแห่งนิวยอร์ก ตามบทบัญญัติในรัฐบัญญัติ ว่าด้วยความผิดของเด็กและเยาวชน แห่งสหรัฐ โดยกำหนดมาตรการ “แผนบรุคลิน” (Brooklyn Plan) ที่จะนำมาใช้กับความผิดเล็กน้อย อันเกิดจากการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน ทั้งนี้ผู้กระทำความผิดจะต้องมีประวัติดี และหากได้รับการอบรมแล้วมีโอกาสที่จะสามารถแก้ไขนิสัยให้ดีขึ้นได้

ต่อมาในปี ค.ศ. 1974 ได้กำหนดนโยบายโดยให้นำมาตรการชะลอฟ้องมาใช้กับผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่แทนแผนบรุคลิน โดยรองอธิบดีอัยการแห่งสหรัฐเป็นผู้กำหนดนโยบาย ดังกล่าว นอกจากนี้สหรัฐอเมริกายังมีการพัฒนาให้ความช่วยเหลือทางสังคมแก่ผู้กระทำความผิด โดยจัดตั้งโครงการจัดหาอาชีพขึ้นที่นครนิวยอร์ก และคณะกรรมการว่าด้วยเด็กและเยาวชน แห่งชาติ ได้เริ่มดำเนินการ โครงการเพื่อเยาวชนขึ้นที่กรุงวอชิงตันดีซี ซึ่งโครงการเหล่านี้นับเป็นแบบฉบับของมาตรการสงเคราะห์ผู้กระทำความผิดที่ได้รับการชะลอฟ้อง นอกเหนือจากมาตรการทางกฎหมาย¹⁷

ปัจจุบันมาตรการชะลอฟ้อง มีบัญญัติของกฎหมายไว้ในคู่มือกระทรวงยุติธรรม อันเป็นกฎหมายรัฐบาลของสหรัฐอเมริกา ตามมาตรา 9 - 22.010 ได้ให้คำนิยาม “การชะลอการฟ้อง” ไว้ว่า การชะลอการฟ้องเป็นทางเลือกหนึ่งในการเบี่ยงเบนคดีออกจากกระบวนการยุติธรรมตามปกติ โดยการควบคุมดูแลของสำนักงานคุมประพฤติ และเมื่อผู้ที่เข้าร่วมโครงการชะลอฟ้องได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขจนสำเร็จ จะไม่ถูกดำเนินคดี แต่หากไม่สามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขดังกล่าวได้จะถูกส่งกลับไปดำเนินคดีต่อไป

บทบัญญัติตามมาตรา 9 - 22.010 เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการชะลอการฟ้องไว้ดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์แรก การนำวิธีการเบี่ยงเบนผู้กระทำความผิดออกจากกระบวนการยุติธรรมแบบเดิมเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำความผิดซ้ำ โดยให้เป็นการสอดส่องดูแลของสังคมแทน

วัตถุประสงค์ที่สอง ประหยัดทรัพยากรบุคคลในกระบวนการพิจารณาคดี และให้บุคคลเหล่านั้น ได้พิจารณาคดีได้อย่างเต็มที่

¹⁷ ัญญาพร การโคกรวด. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 16. หน้า 91-94.

วัตถุประสงค์ที่สาม เพื่อเป็นการแก้ไขฟื้นฟูสังคม และลดค่าใช้จ่ายให้แก่เหยื่ออาชญากรรม¹⁸

ขั้นตอนการดำเนินการชะลอการฟ้อง มาตรการชะลอการฟ้องในคู่มือกระทรวงยุติธรรมนั้น เป็นการใช้อำนาจเบี่ยงเบนคดีโดยฝ่ายบริหาร โดยพนักงานอัยการร่วมมือกับหน่วยงานคุมประพฤติ ในการจัดทำรายงานการสืบเสาะ เพื่อพิจารณาถึงความเหมาะสมในการใช้มาตรการชะลอการฟ้อง และการควบคุมสอดส่องพฤติกรรมผู้ต้องหาที่ได้รับการชะลอการฟ้อง ดังต่อไปนี้

ประการแรก ฐานความผิดที่อาจชะลอฟ้องได้

ด้วยสหรัฐอเมริกาไม่มีบทบัญญัติของกฎหมาย อันเป็นข้อห้ามไม่ให้ฟ้องคดีไว้อย่างชัดเจน พนักงานอัยการจึงใช้ดุลพินิจในการสั่งไม่ฟ้องคดีอย่างกว้างขวาง รวมถึงดุลพินิจการชะลอการฟ้องคดีเช่นกัน แต่กฎหมายได้มีบทบัญญัติจำกัดคุณสมบัติของบุคคลที่จะได้รับการพิจารณาการชะลอฟ้องไว้ในคู่มือกระทรวงยุติธรรมมาตรา 9 - 22.100 ดังนั้น พนักงานอัยการจึงสามารถใช้ดุลพินิจการชะลอการฟ้องกับความผิดฐานใดก็ได้ แต่ต้องไม่ขัดต่อ คู่มือกระทรวงยุติธรรมมาตรา 9 - 22.100 โดยพนักงานอัยการมีอำนาจในการใช้ดุลพินิจ เพื่อจำแนกบุคคลที่อาจถูกฟ้องคดีออกมาได้ หากบุคคลนั้นไม่เป็น¹⁹

1) บุคคลนั้นต้องไม่ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิด ในคดีตามแนวปฏิบัติของกระทรวงยุติธรรมได้ระบุว่าต้องส่งให้ทางการของรัฐดำเนินคดี

2) บุคคลผู้เคยต้องโทษอาญามาแล้วไม่ต่ำกว่า 2 ครั้ง

3) เจ้าหน้าที่รัฐ หรืออดีตเจ้าหน้าที่รัฐ ที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำการฝ่าฝืนต่อความไว้วางใจของสาธารณชน

4) ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงของชาติหรือเกี่ยวกับการต่างประเทศ²⁰

ประการที่ 2 กระบวนการทำคำสั่งการชะลอการฟ้อง สำนักงานคุมประพฤติของสหรัฐอเมริกา มีหน้าที่ด้านการสืบเสาะและพินิจ และการควบคุมสอดส่องจำเลยผู้กระทำความผิด ซึ่งสำนักงานคุมประพฤติ (U.S. Probation Office) แบ่งออกเป็นสำนักงานคุมประพฤติประจำเขตต่างๆ โดยแต่ละสำนักงานเขตจะมีนโยบายการบริหารจัดการของตนเอง แต่หน้าที่หลักเป็นงานสืบเสาะและพินิจ และงานควบคุมและสอดส่องเหมือนกัน ดังนี้

ด้านงานสืบเสาะและพินิจ สำนักงานคุมประพฤติทำหน้าที่สืบเสาะและรายงานเกี่ยวกับข้อมูลของผู้กระทำความผิด เช่น พฤติการณ์แห่งคดี ประวัติการกระทำความผิด ประวัติ

¹⁸ The Justice Manual. Section 9 - 22.010.

¹⁹ ัญญาพร การ โคกกรวด. อ้างอิงแล้วเชิงบรรณที่ 16. หน้า 96.

²⁰ The Justice Manual. Section 9 - 22.100.

ส่วนบุคคลข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัว โดยเป็นการปฏิบัติงานในขั้นตอนก่อนศาลพิพากษา เมื่อได้ข้อมูลของผู้กระทำความผิดแล้ว ให้รวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์ และประเมิน พร้อมจัดทำรายงานเสนอศาล หรือพนักงานอัยการ เกี่ยวกับเงื่อนไขคุมประพฤติ และระยะเวลาการคุมประพฤติ

ด้านงานควบคุมและสอดส่อง เป็นการควบคุมสอดส่องผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ถูกคุมประพฤติ ว่าบุคคลนั้นได้กระทำความผิดตามเงื่อนไขการคุมประพฤติหรือไม่ และประเมินผลความก้าวหน้า พร้อมจัดทำบันทึกผลการควบคุมสอดส่อง เพื่อเสนอแนะให้มีการปรับเปลี่ยนแผนคุมประพฤติให้เหมาะสม หรือเสนอให้พ้นจากการคุมประพฤติตามระยะเวลา

ดังนั้น การชะลอการฟ้องเมื่อพนักงานอัยการพิจารณาและจำแนกตัวผู้กระทำความผิดที่เห็นว่าอาจนำมาตรการชะลอฟ้องมาใช้กับบุคคลนั้นได้ พนักงานอัยการจะต้องแจ้งเรื่องส่งไปยังสำนักงานคุมประพฤติ เพื่อให้จัดทำรายงานการสืบเสาะ เพื่อเสนอแนะถึงความเหมาะสมที่จะใช้มาตรการชะลอฟ้อง ซึ่งฝ่ายสืบเสาะต้องดำเนินการสืบเสาะข้อเท็จจริงและข้อมูลต่างๆ ก่อนที่จะเสนอความคิดเห็น ทั้งนี้หัวหน้าพนักงานสืบเสาะหรือหัวหน้าพนักงานคุมประพฤติ อาจเป็นผู้ริเริ่มเสนอแนะให้พนักงานอัยการพิจารณาเบื้องต้นก็สามารถทำได้ แต่จะเป็นฝ่ายเริ่มต้นสืบเสาะข้อเท็จจริงเพื่อประกอบการชะลอฟ้องเสียเองนั้น กระทำไม่ได้ เนื่องจากการดำเนินการสืบเสาะเพื่อชะลอการฟ้องจะกระทำต่อเมื่อพนักงานอัยการเป็นผู้ร้องขอเท่านั้น

การสืบเสาะข้อเท็จจริง พนักงานสืบเสาะต้องสอบถามความสมัครใจของผู้กระทำความผิดว่าสมัครใจเข้ารับการชะลอฟ้องโดยให้ลงนามในแบบแสดงความยินยอมให้สืบเสาะประวัติ และเปิดเผยข้อมูล พร้อมทั้งอธิบายหลักการชะลอฟ้องให้ฟัง และอาจต้องประสานกับหน่วยงานต่างๆ เช่น ตำรวจ ในการพิมพ์ลายนิ้วมือผู้กระทำความผิดที่รับการชะลอการฟ้อง อันเป็นส่วนหนึ่งของการสืบประวัติ เพื่อให้ได้ข้อมูลมาประกอบการสืบเสาะ กล่าวได้ว่า พนักงานอัยการมีอำนาจสั่งชะลอการฟ้อง ผ่านการทำงานร่วมกันกับสำนักงานคุมประพฤติ เพื่อจัดทำรายงานการสืบเสาะ และเสนอแผนการคุมประพฤติ

ประการที่ 3 การให้ความยินยอมของผู้ต้องหา การชะลอฟ้องต้องได้รับความยินยอมจากผู้ต้องหาเพราะถือว่ามีผลเริ่มต้นเมื่อได้ทำบันทึกข้อตกลงการชะลอฟ้องเป็นลายลักษณ์อักษร และผู้กระทำความผิด ทนายความ อัยการ และหัวหน้าพนักงานสืบเสาะหรือหัวหน้าพนักงานคุมประพฤติ ได้ลงนามในบันทึกข้อตกลงแล้ว ซึ่งการเข้าร่วมโครงการชะลอฟ้องต้องเป็นไปโดยสมัครใจ ผู้ต้องหาต้องลงลายมือชื่อยินยอมสละสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีอย่างรวดเร็ว และสิทธิที่จะได้รับการตัดสินคดีภายในเวลาที่กำหนด

ประการที่ 4 การควบคุมตัว การจัดให้ผู้ต้องหาอยู่ในความสอดส่องดูแลของเจ้าพนักงานแทนการดำเนินกระบวนการพิจารณาตามปกติ หรือแทนการจำคุก การสอดส่องดูแลมีหลายรูปแบบ คือ

รูปแบบแรก การควบคุมความประพฤติแบบปกติ โดยจำแนกประเภทผู้ถูกคุมประพฤติหรือจำแนกประเภทคดี โดยพิจารณาจากประวัติการศึกษา อาชีพ ประวัติการกระทำ ความผิดซึ่งพนักงานคุมประพฤติจะเป็นผู้พิจารณาเสนอตามระยะเวลา ขอบเขตการรายงานตัว เช่น กำหนดให้รายงานตัว 15 วันต่อครั้ง หากเป็นกรณีที่มีการกระทำผิดไม่ร้ายแรง หรือไม่จำเป็นต้องดูแลใกล้ชิด จะกำหนดระยะเวลาการรายงานตัวไกลกว่านั้น เช่น รายงานตัวทุก 3 เดือนต่อครั้ง เป็นต้น

รูปแบบที่สอง การควบคุมในศูนย์เลี้ยงการจำคุก ให้ผู้ถูกคุมประพฤติเข้ามาอยู่ในศูนย์อย่างมีอิสระเหมือนอยู่หอพัก สามารถออกไปทำงานหาเลี้ยงตนข้างนอกศูนย์ได้โดยไม่ต้องได้รับอนุญาตเสียก่อน แต่ต้องเสียค่าใช้จ่ายให้กับศูนย์ด้วย

รูปแบบที่สาม การควบคุมโดยใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ ที่ผู้ต้องหามีสิทธิ์พักอาศัยอยู่ในบ้านของตน และใช้ชีวิตอยู่ในชุมชนได้ตามปกติ แต่ต้องติดเครื่องมือ EMP ไว้ที่ข้อเท้าของผู้กระทำความผิดเพื่อบันทึกการเข้าออกบ้าน และเครื่องจะส่งสัญญาณเรียกบุคคลนั้น เป็นระยะๆ เพื่อตรวจสอบ โดยเครื่องจะบันทึกข้อมูลนั้นไว้ ซึ่งเป็นการส่งข้อมูลระหว่างกันผ่านสายโทรศัพท์ไปยังศูนย์ข้อมูล EMP ส่วนกลาง

ทั้งนี้ นอกจากการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดแล้ว การชะลอการฟ้องสามารถกำหนดเงื่อนไขการคุมประพฤติเป็นให้ผู้ต้องหาทำงานบริการสังคม โดยผู้ต้องหาไม่ถูกควบคุมตัว แต่ให้มาทำงานบริการสังคมตามระยะเวลาที่กำหนดไว้แทน

ประการที่ 5 ผลการชะลอการฟ้อง พนักงานคุมประพฤติดำเนินการที่สรุปผลการดำเนินการ และผลการปรับปรุงตัวของผู้กระทำความผิดเสนอต่ออัยการ เมื่อผู้กระทำความผิดได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขคุมประพฤติในระหว่างชะลอการฟ้องครบถ้วนแล้ว และเมื่อพนักงานอัยการได้รับหนังสือแจ้งผลการดำเนินการจากพนักงานคุมประพฤติ ให้พนักงานอัยการมีคำสั่งไม่ฟ้องคดีต่อไป

การตรวจสอบคำสั่งคดีของอัยการ

การสั่งไม่ฟ้องคดีเป็นดุลพินิจของฝ่ายบริหาร ศาลจะมีบทบาทจำกัด เนื่องจากพนักงานอัยการสหรัฐอเมริกามีอำนาจในการไม่ฟ้องคดีอย่างกว้างขวาง จึงต้องควบคุมการใช้ดุลพินิจไม่ฟ้องคดีของพนักงานอัยการ ดังนี้

1) การตรวจสอบโดยองค์กรภายใน หัวหน้าอัยการประจำสำนักงานอัยการ มีหน้าที่ควบคุมการใช้ดุลพินิจของอัยการภายในสำนักงานของตน นอกจากนี้ อัยการสูงสุดของ

สหรัฐอเมริกา หรืออัยการสูงสุดแห่งมลรัฐ สามารถใช้อำนาจแทรกแซงดุลพินิจการสั่งคดีของอัยการประจำท้องถิ่นได้ ในกรณีกฎหมายบางมลรัฐให้อำนาจแก่อัยการสูงสุดของสหรัฐ ที่จะฟ้องคดีที่อัยการท้องถิ่นไม่ยอมฟ้องคดีไว้ แต่อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติอัยการสูงสุดแห่งสหรัฐแทบจะไม่ได้ใช้อำนาจเช่นว่านี้เลย

2) การตรวจสอบโดยองค์กรภายนอก ประกอบด้วย

การตรวจสอบโดยศาล แม้ศาลมีอำนาจออกหมายบังคับให้ผู้หนึ่งผู้ใดกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดตามหน้าที่ที่ตนมีอยู่ได้ ดังนั้นหากผู้เสียหายร้องขอต่อศาลให้ออกหมายบังคับให้อัยการฟ้องคดีที่อัยการใช้ดุลพินิจสั่งไม่ฟ้องคดีไปแล้วก็สามารถทำได้ ซึ่งในทางปฏิบัติ ศาลไม่ใช้อำนาจออกหมายบังคับแก่อัยการ เพราะเห็นว่าอัยการสามารถใช้ดุลพินิจในการสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องคดีได้ศาลไม่ควรเข้าไปก้าวก่ายตามหลักเรื่องการแบ่งแยกอำนาจ

การตรวจสอบโดยรัฐสภา บทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญได้ให้อำนาจรัฐสภาของสหรัฐ และรัฐสภาของรัฐ มีอำนาจให้อัยการของสหรัฐ หรืออัยการท้องถิ่นออกจากตำแหน่ง หากพิจารณาแล้วเห็นว่าอัยการได้ทุจริตต่อตำแหน่งหน้าที่โดยไม่ยอมฟ้องคดี เพราะได้รับสินบนไว้ และเห็นควรให้ออกจากตำแหน่งให้เสนอเรื่องไปยังวุฒิสภาของสหรัฐ เพื่อให้วุฒิสภาลงมติด้วยคะแนนเสียงไม่ต่ำกว่า 2 ใน 3 ของสมาชิกที่ประชุม จึงจะมีให้อัยการผู้กระทำความผิดออกจากตำแหน่งได้

การควบคุมผ่านทางประชาชน ประชาชนในสหรัฐอเมริกาผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง มีโอกาสในการควบคุมการใช้ดุลพินิจของพนักงานอัยการทางอ้อม เพราะพนักงานอัยการดำรงตำแหน่งโดยการแต่งตั้งจากประธานาธิบดี หรือผู้ว่าการมลรัฐที่มีอำนาจในการแต่งตั้งอัยการ และต่างได้รับการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน²¹

3.2 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้มาตรการชะลอฟ้อง และการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาประเภทสิทธิบัตรในประเทศไทย

3.2.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

บทบัญญัติตามมาตรา 25 เป็นบทบัญญัติที่ให้ความคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพของประชาชนในประเทศไทยการกระทำใดที่ไม่ต้องห้ามหรือจำกัดตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่น บุคคลมีสิทธิ เสรีภาพในการกระทำและได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ต้องไม่กระทบ หรือไม่เป็นอันตราย

²¹ ญัตติสาร การโคกกรวด. อ้างอิงแล้วเชิงอรรถที่ 16. หน้า 97-101.

ต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และไม่ละเมิดสิทธิ หรือเสรีภาพของบุคคลอื่น

สิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญให้เป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมาย หรือหลักเกณฑ์ และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ แม้บทบัญญัติดังกล่าว ยังไม่ตราเป็นกฎหมายขึ้นใช้บังคับ บุคคลหรือ ชุมชนสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพนั้นได้ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ

บุคคลที่ถูกละเมิดสิทธิ หรือเสรีภาพที่ได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ สามารถยก บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญเพื่อใช้สิทธิทางศาล หรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ในศาลได้

บุคคลที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำอันละเมิดสิทธิ หรือเสรีภาพ หรือจากการกระทำ ความผิดอาญาของบุคคลอื่น ย่อมมีสิทธิได้รับการเยียวยาหรือช่วยเหลือจากรัฐตามที่กฎหมาย บัญญัติ²²

บทบัญญัติตามมาตรา 29 เป็นบัญญัติเกี่ยวกับ บุคคลต้องรับโทษทางอาญา ซึ่งขณะเวลา นั้นกฎหมายบัญญัติว่าการกระทำดังกล่าวเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ ซึ่งโทษที่ลงแก่บุคคลนั้น จะหนักกว่าโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาทำความผิดไม่ได้

ในคดีอาญาให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหา หรือจำเลยไม่มีความผิด จะต้องปฏิบัติต่อ บุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดไม่ได้ เว้นแต่มีคำพิพากษาถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำ ความผิด²³

บทบัญญัติตามมาตรา 65 เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับ การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลัก ธรรมชาติ เพื่อนำมากำหนดขอบเขตการจัดทำแผนต่างๆ อย่างบูรณาการให้สอดคล้องกัน เพื่อสร้าง แรงผลักดันสู่เป้าหมายร่วมกัน รัฐต้องจัดทำแผนยุทธศาสตร์ชาติเพื่อพัฒนาประเทศ

การจัดทำแผนยุทธศาสตร์ชาติ รวมทั้งการกำหนดเป้าหมาย เวลาในการบรรลุเป้าหมาย และ รายละเอียดที่ควรจะมี ให้มีในการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนทุกภาคส่วน โดยมีบทบัญญัติ ของกฎหมายเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและการรับฟังความคิดเห็น

ยุทธศาสตร์ชาติ เมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาให้บังคับใช้ได้²⁴

บทบัญญัติตามมาตรา 68 เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับ ระบบการบริหารงานในกระบวนการ ยุติธรรมของรัฐ ต้องเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ และที่สำคัญต้องเป็นไป ด้วยความสะดวกรวดเร็ว ไม่เสียค่าใช้จ่ายสูงเกินควรที่ประชาชนสามารถเข้าถึงกระบวนการ ยุติธรรมได้

²² รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. มาตรา 25.

²³ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. มาตรา 29.

²⁴ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. มาตรา 65.

เจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรมต้องสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้โดยเคร่งครัด ปราศจากการแทรกแซง ซึ่งภาครัฐต้องมีมาตรการเพื่อเป็นการคุ้มครองเจ้าหน้าที่ดังกล่าว

การให้ความช่วยเหลือผู้ยากไร้ หรือผู้ด้อยโอกาส เพื่อเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม รวมทั้ง การจัดหาทุนความนั้น รัฐต้องให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายที่จำเป็น และเป็นไปอย่างเหมาะสม²⁵

บทบัญญัติตามมาตรา 69 เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับ การส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และศิลปะวิชาการแขนงต่างๆให้เกิดความรู้ การพัฒนา และนวัตกรรม เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่สังคมและเพื่อให้เสริมสร้างความสามารถของประชาชนในชาติ โดย รัฐบาลเป็นผู้ดำเนินการ²⁶

บทบัญญัติตามมาตรา 77 เป็นบทบัญญัติที่กล่าวถึงการยกเลิกหรือการปรับปรุงกฎหมาย ให้สอดคล้องกับสภาวะการณ์ทางสังคม หรือเพื่อไม่เป็นการสร้างภาระแก่ประชาชน กฎหมายใดที่เป็นอุปสรรคต่อการประกอบอาชีพ หรือการดำเนินชีวิตของประชาชน รัฐบาลควรพิจารณาให้มี กฎหมายเท่าที่จำเป็น ที่สำคัญการเข้าถึงกฎหมายของประชาชนนั้น ต้องได้รับความสะดวก กฎหมาย สามารถเข้าใจได้ง่ายเพื่อให้ประชาชนปฏิบัติตามอย่างถูกต้อง

กระบวนการตรากฎหมายทุกขั้นตอน รัฐต้องประเมินผลสัมฤทธิ์ในการบังคับใช้กฎหมายตาม ระยะเวลาที่กำหนดไว้ ซึ่งกฎหมายนั้นต้องสอดคล้อง เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงตามสภาวะการณ์ต่าง ๆ โดยก่อนขั้นตอนการตรากฎหมาย ต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของบุคคลที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ ผลกระทบอย่างรอบด้านอย่างเป็นระบบ ที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายโดยรัฐบาล รวมถึงมีการเปิดเผย การรับฟังความคิดเห็นดังกล่าว และการวิเคราะห์ดังกล่าวแก่ประชาชน

การใช้ดุลพินิจในการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่รัฐ กฎหมายต้องบัญญัติหลักเกณฑ์และ ระยะเวลาการดำเนินงานอย่างชัดเจน และกำหนดบทลงโทษทางอาญาเฉพาะความผิดอาญาร้ายแรง สำหรับระบบการอนุญาต และระบบคณะกรรมการรัฐบาลควรนำมาใช้เท่าที่จำเป็น²⁷

บทบัญญัติตามมาตรา 248 เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับองค์กรอัยการ ซึ่งพนักงานอัยการมี อิสระในการพิจารณาสั่งคดีและการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปโดยรวดเร็ว เทียบธรรม และปราศจากอคติทั้ง ปวง และไม่ถือว่าเป็นคำสั่งทางปกครอง²⁸

²⁵ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. มาตรา 68.

²⁶ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. มาตรา 69.

²⁷ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. มาตรา 77.

²⁸ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. มาตรา 248.

บทบัญญัติตามมาตรา 258 เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับการปฏิรูปประเทศให้มีการดำเนินการด้านต่าง ๆ หลายด้าน เช่น ด้านกฎหมาย และด้านกระบวนการยุติธรรม

บทบัญญัติตามมาตรา 258 ค. เป็นการดำเนินการด้านกฎหมาย มีสาระสำคัญดังนี้

1) ให้ดำเนินการพัฒนาและการปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือข้อบังคับต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับหลักสากลและสอดคล้องกับหลักของมาตรา 77 ก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ เพื่อไม่เป็นภาระแก่ประชาชน เพิ่มความสามารถของประเทศด้านการแข่งขัน รวมถึงป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ ให้มีคณะกรรมการโดยการนำระบอบอนุญาโตและระบบการดำเนินการมาใช้เท่าที่จำเป็น โดยกำหนดผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน เพื่อการทำงานเป็นไปอย่างคล่องตัว

2) การปฏิรูประบบการศึกษาอบรมวิชาชีพกฎหมายรวมถึงการเรียนการสอนนั้น มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้ประกอบการวิชาชีพกฎหมายมีความรู้ มีนิติทัศน์ มีจริยธรรมและยึดมั่นในคุณธรรมของนักกฎหมาย

3) เพื่อประโยชน์แก่ประชาชนให้สามารถเข้าใจและเข้าถึงข้อมูลของบทกฎหมายด้วยความสะดวก ให้นำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อพัฒนาระบบฐานข้อมูลกฎหมายของรัฐ

4) จัดทำร่างและเสนอร่างกฎหมาย รัฐจัดให้มีกลไกเพื่อช่วยเหลือประชาชน

บทบัญญัติตามมาตรา 258 ง. เป็นการดำเนินการด้านกระบวนการยุติธรรม มีสาระสำคัญดังนี้

1) เพื่อลดความเหลื่อมล้ำความไม่เป็นธรรมในสังคม ต้องสร้างกลไกเพื่อมีการบังคับการตามกฎหมายรวมถึงกลไกเพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้ โดยเฉพาะประชาชนผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ตลอดจนเพื่อให้ประชาชนได้รับความยุติธรรมอย่างรวดเร็ว ดังนั้นจึงมีการกำหนดขั้นตอนและระยะเวลาการดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรมแต่ละขั้นตอนอย่างชัดเจน (ป.2)

2) ให้พนักงานอัยการและพนักงานสอบสวนมีการตรวจสอบถ่วงดุล โดยให้เจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ปฏิบัติหน้าที่ภายใต้ระยะเวลาที่กำหนดไว้อย่างชัดเจน เพื่อป้องกันการขาดอายุความของคดีนั้นๆ และการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานอัยการและพนักงานสอบสวนในคดีอาญาต้องก่อให้เกิดความเชื่อมั่น รวมถึงด้านนิติวิทยาศาสตร์ต้องจัดให้มีบริการมากกว่าหนึ่งหน่วยงานที่มีอิสระจากกัน รวมทั้งกำหนดให้พนักงานสอบสวนต้องใช้ประโยชน์ดังกล่าว และเพื่อให้บริการถึงการพิสูจน์ข้อเท็จจริงอย่างมีทางเลือกแก่ประชาชน อันเป็นการปรับปรุงระบบการสอบสวนคดีอาญา

3) การอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในกระบวนการยุติธรรมต้องเป็นไปด้วยความรวดเร็ว โดยให้องค์กรต่าง ๆ ได้มีการพัฒนาและเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กร

4) การพิจารณาแต่งตั้งและโยกย้ายข้าราชการตำรวจต้องพิจารณาความรู้ความสามารถ อาวุโส ประกอบกับการได้รับอิสระในการปฏิบัติหน้าที่เกิดประสิทธิภาพ สร้างความภาคภูมิใจ และไม่ตกอยู่ภายใต้อำนาจอิทธิพลของบุคคลใด ภายใต้หลักประกันที่ว่า การได้รับค่าตอบแทนข้าราชการตำรวจอย่างเหมาะสม โดยได้รับความเป็นธรรมในการแต่งตั้ง การโยกย้าย รวมถึงการพิจารณาบำเหน็จความชอบตามระบบคุณธรรมที่ชัดเจนของเจ้าพนักงานตำรวจ ต้องมีการดำเนินการบังคับใช้กฎหมายที่มีประสิทธิภาพโดยปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับกฎหมายในเรื่องของอำนาจหน้าที่ และภารกิจให้เป็นไปอย่างเหมาะสม รวมถึงปรับปรุงแก้ไขกฎหมายการบริหารงานบุคคลให้เกิดประสิทธิภาพ²⁹

3.2.2 ประมวลกฎหมายอาญา

ความผิดอาญา คือ การกระทำความผิดที่ส่วนใหญ่เกิดจากการกระทำต่อเนื้อตัวร่างกายของผู้เสียหายที่มีผลต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน ซึ่งผู้กระทำความผิดจะต้องถูกลงโทษภายใต้หลักการสำคัญ คือ การกระทำความผิดนั้นกฎหมายต้องบัญญัติว่าเป็นความผิดในขณะที่การกระทำความผิดไว้โดยชัดแจ้งตามหลัก “ไม่มีความผิด ไม่มีโทษ ไม่มีกฎหมาย” โทษที่น่าใช้ลงโทษผู้กระทำความผิดต้องเป็นโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมาย และกฎหมายต้องไม่มีผลย้อนหลัง

การแบ่งแยกความผิดอาญาในแง่ของกฎหมาย สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ความผิดในตัวเอง (Mala in se) และความผิดตามที่กฎหมายกำหนด (Mala Prohibita)

1) ความผิดในตัวเอง (Mala in se) ที่มีผลกระทบต่อสังคม เป็นการกระทำความผิดที่เกิดจากความชั่วร้ายในตัวเอง เช่น ความผิดฐานฆ่าคนตายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 288

2) ความผิดเพราะกฎหมายห้าม (Mala Prohibita) หรือเป็นการกระทำความผิดที่ไม่เป็นความผิดในตัวเองเป็นเพียงการกระทำความผิดที่สังคมควรดำเนินคดียื่นควรลงโทษ ควรเอาผิดแก่ผู้กระทำความผิด จึงตราบทบัญญัติกฎหมายขึ้น เพื่อรักษาประโยชน์ของสังคมอันเป็นประโยชน์สาธารณะ³⁰

บทบัญญัติมาตรา 2 วรรคหนึ่ง เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับการรับโทษทางอาญา ของบุคคลผู้กระทำความผิดทางอาญา ที่ต้องรับโทษเมื่อได้กระทำความผิดลง ที่กฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิด และกำหนดโทษไว้ขณะที่การกระทำความผิดเกิดขึ้น และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดต้องเป็นโทษที่กฎหมายได้บัญญัติไว้

²⁹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. มาตรา 258.

³⁰ โกเมศ ขวัญเมือง พระครูธรรมธรสฐาพร ปกสสโร และพระครูปลัดอดุลย์ ปริบูรณ์. การแบ่งประเภทความผิดอาญา. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*. 10(2). หน้า 399.

บทบัญญัติมาตรา 2 วรรคสอง เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับ กรณีที่มีบทกฎหมายบัญญัติ ในภายหลัง ว่าการกระทำเช่นนั้นไม่เป็นความผิด ให้ผู้ที่ได้กระทำความผิดพ้นจากการเป็นผู้กระทำความผิด และถ้าได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษแล้ว ให้ถือว่าผู้นั้นไม่เคยต้องคำพิพากษาว่าได้กระทำความผิดนั้น หากรับโทษอยู่ให้การลงโทษนั้นสิ้นสุดลง³¹

จากบทบัญญัติมาตรา 2 วรรคหนึ่ง พอสรุปได้ว่า คำว่า “กฎหมาย” หมายถึง กฎหมายนำบทลงโทษทางอาญา มาใช้ในการลงโทษผู้กระทำความผิด ได้แก่ ประมวลกฎหมายอาญา และกฎหมายอื่นที่มีโทษทางอาญา เช่น พระราชบัญญัติต่างๆ ทั้งนี้ ลักษณะของบทบัญญัติกฎหมายที่มีโทษทางอาญา ประกอบด้วย

ลักษณะแรก บทบัญญัติต้องประกอบของความผิด และระวางโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดรวมอยู่ในมาตราเดียวกัน เช่น ประมวลกฎหมายอาญาภาคความผิด ตั้งแต่มาตรา 107 – 366

ตัวอย่าง ตามบทบัญญัติมาตรา 136 บัญญัติว่า ผู้ใดดูหมิ่นเจ้าพนักงานซึ่งกระทำการตามหน้าที่ หรือเพราะได้กระทำการตามหน้าที่ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ลักษณะที่สอง บทบัญญัติที่เป็นบทห้ามกระทำความผิด และบทกำหนดโทษแยกเป็นคนละมาตรากัน ได้แก่ ความผิดตามพระราชบัญญัติต่างๆ ที่บัญญัติบทห้ามกระทำความผิดไว้ส่วนหนึ่ง และบทบัญญัติที่เป็นบทกำหนดโทษไว้แยกต่างหากอีกส่วนหนึ่ง

ตัวอย่าง พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 โดยบทบัญญัติตามมาตรา 7 เป็นบทบัญญัติห้ามบุคคลใดทำอาวุธปืน หรือเครื่องกระสุนปืน ซื่ออาวุธปืนหรือเครื่องกระสุนปืน มีอาวุธปืนหรือเครื่องกระสุนปืน ใช้อาวุธปืนเป็นเครื่องกระสุนปืน ฯลฯ โดยไม่ได้รับใบอนุญาตจากนายทะเบียนท้องที่ ส่วนมาตรา 72 เป็นบทกำหนดโทษสำหรับผู้ที่ฝ่าฝืนมาตรา 7 กล่าวคือ หากผู้ใดกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนต่อกฎหมายตามมาตรา 7 จะต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงสองหมื่นบาท³²

จากบทบัญญัติมาตรา 2 วรรคสอง พอสรุปได้ว่า มาตรานี้บังคับใช้ตั้งแต่ขึ้นก่อนฟ้อง มีคำพิพากษา ตลอดจนถึงได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษแล้ว เมื่อมีกฎหมายยกเลิกความผิดตามกฎหมายเก่า ไม่ว่าจะคดีนั้นจะอยู่ในขั้นตอนของการสอบสวน การฟ้อง หรือการพิจารณาพิพากษาก็ตาม คดีดังกล่าวต้องยุติลง รวมถึงการบังคับคดีเฉพาะการลงโทษตามคำพิพากษาก็ต้องยุติลงด้วย หากจำลยอยู่ระหว่างการจำคุกต้องปล่อยตัวจำเลยไป หากอยู่ระหว่างการบังคับค่าปรับต้องยุติการ

³¹ ประมวลกฎหมายอาญา. มาตรา 2.

³² ประเสริฐ เสียงสุทธีวงศ์. (2563). *รวมคำบรรยายภาคหนึ่ง สมัยที่ 73 ปีการศึกษา 2563 เล่ม 1*. กรุงเทพฯ: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา. หน้า 61 – 62.

บังคับ ยุติการกักขังแทนค่าปรับและปล่อยตัวไป สำหรับโทษที่รับมาแล้วเป็นอันแล้วไป ซึ่งถือว่าการลงโทษดังกล่าวได้สิ้นสุดลงเองตามบทบัญญัติของกฎหมาย ศาลไม่ต้องมีคำสั่งแต่หากเป็นโทษจำคุกและต้องมีการออกหมายปล่อย ให้ศาลออกหมายปล่อย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 75 กรณีเป็นการออกหมายปล่อยเมื่อโทษจำคุกหมดไปโดยเหตุอื่น โดยท่านอาจารย์จิติ ดิงศภัทย์ ได้ให้ข้อสังเกตไว้³³

บทบัญญัติตามมาตรา 18 เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับบทลงโทษที่ใช้สำหรับผู้กระทำความผิดทางอาญา แบ่งออกเป็น 5 สถาน คือ ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ และริบทรัพย์สิน โดยกำหนดข้อยกเว้นไว้ คือ มิให้นำโทษประหารชีวิต หรือโทษจำคุกตลอดชีวิต มาบังคับใช้แก่ผู้กระทำความผิดขณะที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปี และในกรณีระหว่างโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิต ขณะที่ผู้กระทำความผิดอายุต่ำกว่าสิบแปดปี ให้ถือว่าโทษดังกล่าวได้เปลี่ยนเป็นระวางโทษจำคุกห้าสิบปี³⁴ วิธีการอย่างอื่นนอกเหนือจากนี้ ไม่ถือเป็นโทษทางอาญา ทั้งนี้ การคุมความประพฤติจำเลย เป็นเพียงมาตรการทางกฎหมายที่ศาลให้โอกาสผู้กระทำความผิดที่ศาลพิพากษาการลงโทษหรือรอการกำหนดโทษ ไม่ถือเป็นการลงโทษผู้กระทำความผิดหรือจำเลย อย่างไรก็ตาม บทบัญญัติของกฎหมายบางกรณีได้นำวิธีการบังคับอย่างอื่นมาใช้ลงโทษเพิ่มเติมจากโทษทางอาญา³⁵

การโทษจำคุก

ประการแรก การนับระยะเวลาจำคุก ให้เริ่มนับระยะเวลาจำคุกตั้งแต่วันเริ่มจำคุก ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 21 มิให้เริ่มนับวันรุ่งขึ้น หากศาลพิพากษาจำคุกเป็นเดือนให้นับ 30 วัน เป็น 1 เดือน กรณีจำคุก ให้คำนวณตามปฏิทินในราชการ อาจมี 365 วัน หรือ 366 วัน ตามมาตรา 21 วรรคสอง

ประการที่สอง การลงโทษจำคุก ให้เริ่มนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษา หากจำเลยถูกคุมขังก่อนศาลพิพากษาในคดีนี้ ต้องหักวันคุมขังออกจากโทษจำคุก ตามมาตรา 22 วรรคหนึ่ง เว้นแต่คำพิพากษานั้นศาลระบุไว้เป็นอย่างอื่น เช่นกรณีศาลให้นับโทษจำคุกคดีดังกล่าวต่อจากโทษจำคุกในคดีอื่น ยังมีให้เริ่มนับโทษจำคุกคดีนี้จำเลยต้องรับโทษจำคุกในคดีอื่นเสียก่อน เมื่อพ้นโทษจำคุกในคดีก่อน จึงเริ่มนับจำคุกคดีหลังต่อจากวันที่พ้นโทษจำคุกในคดีก่อนต่อเนื่องกันไปโดยไม่ปล่อย

³³ ประเสริฐ เสียงสุทธีวงศ์. อ้างอิงแล้วเชิงอรรถที่ 32. หน้า 78 – 79.

³⁴ ประมวลกฎหมายอาญา. มาตรา 18.

³⁵ ประเสริฐ เสียงสุทธีวงศ์. (2563). *รวมคำบรรยายภาคหนึ่ง สมัยที่ 73 ปีการศึกษา 2563 เล่ม 7*. กรุงเทพฯ: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา. หน้า 68.

ตัวผู้กระทำความผิดและหากในคดีนั้นจำเลยถูกคุมขังก่อนศาลพิพากษาคดีเรื่องนั้นต้องหักวันคุมขังออกจากโทษจำคุกด้วย³⁶

การลงโทษปรับ

บทบัญญัติตามมาตรา 28 เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับ การให้ผู้กระทำความผิดต้องชำระค่าปรับตามจำนวนที่กำหนดไว้ในคำพิพากษาต่อศาล³⁷

บทบัญญัติตามมาตรา 20 เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับ กรณีความผิดที่กฎหมายกำหนดให้ลงโทษจำคุกและโทษปรับไว้ด้วยกัน ศาลจะพิจารณาลงโทษเฉพาะแต่โทษจำคุกก็ได้³⁸

อย่างไรก็ตาม ศาลจะพิพากษาให้จำคุกจำเลยเป็นระยะเวลาอันสั้น และให้รอการลงโทษจำคุกแก่จำเลยไว้ โดยจะพิพากษาให้ชำระค่าปรับอีกสถานหนึ่ง เพื่อให้จำเลยเกิดความหลาบจำ และนำวิธีการคุมประพฤติมาใช้กับจำเลยตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 ก็สามารทำได้³⁹

ทั้งนี้ ในคดีอาญาที่มีโทษปรับเพียงสถานเดียว คดีย่อมระงับไปตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 79 เมื่อผู้ต้องหากระทำความผิดนำค่าปรับในอัตราอย่างสูงสำหรับความผิดนั้น มาชำระก่อนที่ศาลเริ่มต้นสืบพยานและการยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับ หรือการกักขังแทนค่าปรับ มีอายุความ 5 ปี หากไม่ได้ทำการยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับ หรือกักขังแทนค่าปรับใน 5 ปี นับแต่วันที่ได้มีคำพิพากษาถึงที่สุด จะไม่สามารถยึดทรัพย์สินหรือกักขังแทนค่าปรับได้⁴⁰

3.2.3 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

บทบัญญัติตามมาตรา 2 เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับ คำนิยาม ซึ่ง “ ผู้เสียหาย ” หมายถึง บุคคลที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดฐานใดฐานหนึ่ง รวมถึงบุคคลอื่นที่มีอำนาจจัดการแทนตามที่กฎหมายกำหนด⁴¹

บทบัญญัติตามมาตรา 28 เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับ กรณีที่ผู้มีสิทธิฟ้องคดีอาญาต่อศาล ประกอบด้วย พนักงานอัยการ และผู้เสียหาย⁴²

บทบัญญัติตามมาตรา 33 เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับ กรณีที่พนักงานอัยการและผู้เสียหายต่างยื่นฟ้องคดีอาญาเรื่องเดียวกันต่อศาลชั้นต้นศาลเดียวกัน หรือต่างศาลกัน ศาลนั้นๆ มีอำนาจตั้งรวม

³⁶ ประเสริฐ เสียงสุทธีวงศ์. อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 32. หน้า 69 - 70.

³⁷ ประมวลกฎหมายอาญา. มาตรา 28.

³⁸ ประมวลกฎหมายอาญา. มาตรา 20.

³⁹ ประเสริฐ เสียงสุทธีวงศ์. อ้างอิงแล้วเชิงอรรถที่ 32. หน้า 75.

⁴⁰ ประเสริฐ เสียงสุทธีวงศ์. อ้างอิงแล้วเชิงอรรถที่ 32. หน้า 76.

⁴¹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. มาตรา 2.

⁴² ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. มาตรา 28.

การพิจารณาคดีเป็นเรื่องเดียวกันได้เมื่อศาลเห็นชอบโดยผลการ หรือโดยโจทก์ยื่นคำร้อง ในระยะเวลาที่ก่อนมีคำพิพากษา⁴³

บทบัญญัติตามมาตรา 34 เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับ การมีคำสั่งไม่ฟ้องคดีนั้น มิได้ตัดสิทธิ ในการฟ้องคดีของผู้เสียหายที่ผู้เสียหายดำเนินการฟ้องคดีด้วยตนเอง⁴⁴

บทบัญญัติตามมาตรา 37 เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับ กรณีที่การดำเนินคดีอาญาเป็นอันสิ้นสุด ลง เมื่อผู้กระทำความผิดยินยอมเสียค่าปรับในอัตราอย่างสูงสำหรับความผิดนั้น แก่พนักงาน เจ้าหน้าทีก่อนศาลพิจารณา สำหรับคดีมีโทษปรับสถานเดียว⁴⁵

บทบัญญัติตามมาตรา 39 เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับ สิทธิการนำคดีอาญามาฟ้องยอมระงับ ลงเมื่อคดีขาดอายุความ⁴⁶

บทบัญญัติตามมาตรา 142 เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับ อำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวน ในการทำความเห็นในสำนวนการสอบสวนว่าควรมีการสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้อง ส่งไปยังพนักงาน อัยการพร้อมด้วยสำนวน ในกรณีที่รู้ตัวผู้กระทำความผิดและผู้นั้นถูกควบคุมหรือขังอยู่หรือ ปล่อยชั่วคราว หรือเชื่อว่าคงได้ตัวมาเมื่อออกหมายเรียก

การเสนอความเห็นควรสั่งฟ้องผู้ต้องหาต่อพนักงานอัยการนั้น ให้พนักงานสอบสวน ส่งสำนวนพร้อมตัวผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการ เว้นแต่ผู้ต้องหานั้นถูกขังอยู่ ผู้ต้องหาซึ่งถูก แจ้งข้อหาได้หลบหนีไป⁴⁷

บทบัญญัติตามมาตรา 143 เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับ กรณีที่พนักงานอัยการได้รับความเห็น และสำนวนจากพนักงานสอบสวน ว่าเห็นควรสั่งฟ้อง หรือสั่งไม่ฟ้อง นั้น พนักงานอัยการมีหน้าที่ ดังต่อไปนี้

กรณีแรก ในกรณีที่พนักงานอัยการพิจารณาตามความเห็นควรสั่งไม่ฟ้องของพนักงาน สอบสวนแล้วนั้นให้พนักงานอัยการมีคำสั่งไม่ฟ้องในคดีดังกล่าว แต่หากพนักงานอัยการพิจารณา แล้วไม่เห็นชอบด้วยกับความเห็นสั่งไม่ฟ้องของพนักงานสอบสวนนั้น ให้พนักงานอัยการมีคำสั่ง ฟ้องคดีดังกล่าว และแจ้งให้พนักงานสอบสวนส่งตัวผู้ต้องหามาเพื่อฟ้องคดีต่อไป

กรณีที่สอง ในกรณีที่พนักงานอัยการมีความเห็นควรสั่งฟ้องตามความเห็นของพนักงาน สอบสวนนั้น ให้พนักงานอัยการออกคำสั่งฟ้องคดีดังกล่าว และนำตัวผู้ต้องหามาฟ้องต่อศาล

⁴³ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. มาตรา 33.

⁴⁴ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. มาตรา 34.

⁴⁵ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. มาตรา 37.

⁴⁶ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. มาตรา 39.

⁴⁷ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. มาตรา 142.

แต่หากพนักงานอัยการพิจารณาแล้วไม่เห็นชอบกับคำสั่งฟ้องของพนักงานสอบสวน ให้พนักงานอัยการมีคำสั่งไม่ฟ้องคดีนั้น⁴⁸

บทบัญญัติตามมาตรา 176 เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับ ชั้นพิจารณาคดี ที่ศาลสามารถพิพากษาคัดสินคดีได้ โดยไม่จำเป็นต้องสืบพยานหลักฐาน เฉพาะแต่กรณีที่จำเลยให้การรับสารภาพตามคำฟ้องของโจทก์ เว้นแต่กรณีที่จำเลยให้การรับสารภาพ และคดีนั้นกฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไป หรือโทษสถานหนักกว่านั้น ซึ่งโจทก์ต้องสืบพยานต่อศาลถึงการกระทำความผิดของจำเลย ว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริงจนกว่าศาลจะพอใจ

กรณีที่จำเลยกระทำความผิดหลายคน และจำเลยบางคนให้การรับสารภาพ ศาลสามารถมีคำสั่งจำหน่ายคดีเมื่อศาลเห็นสมควร และสำหรับจำเลยที่ไม่ให้การปฏิเสธศาลจะกำหนดเวลาให้โจทก์ฟ้องคดีต่อศาลภายในกำหนดเวลาก็ได้⁴⁹

3.2.4 พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ.2522 แก้ไขเพิ่มเติม

พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ.2522 แก้ไขเพิ่มเติม บทบัญญัตินี้มีเจตนาเพื่อให้ผู้ประดิษฐ์และผู้ออกแบบผลิตภัณฑ์ได้รับความคุ้มครองในผลงานที่ได้ทำขึ้น หากบุคคลอื่นลอกเลียนการประดิษฐ์หรือการออกแบบผลิตภัณฑ์โดยไม่ให้ค่าตอบแทน บุคคลนั้นจะต้องรับผิดชอบตามกฎหมายที่สำคัญเพื่อส่งเสริมให้มีการค้นคว้าวิจัย และประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์หรือกรรมวิธีใดชิ้นใหม่ และการออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ที่เป็นประโยชน์ และเป็นการก้าวหน้าทางเทคนิคในเกษตรกรรม อุตสาหกรรม และพาณิชย์กรรมในประเทศ⁵⁰

พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 แบ่งสิทธิบัตรออกเป็น 3 ประเภทคือสิทธิบัตรการประดิษฐ์สิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ และอนุสิทธิบัตร พระราชบัญญัตินี้ ให้คำนิยามสิทธิบัตรไว้ว่า “สิทธิบัตร” หมายความว่า หนังสือสำคัญที่ออกให้เพื่อคุ้มครองการประดิษฐ์ หรือการออกแบบผลิตภัณฑ์ และ “อนุสิทธิบัตร” หมายความว่า หนังสือสำคัญที่ออกให้เพื่อคุ้มครองการประดิษฐ์⁵¹ ที่เป็นการประดิษฐ์ขึ้นใหม่และสามารถประยุกต์ในทางอุตสาหกรรมได้⁵² บุคคลผู้กระทำละเมิดต่อสิทธิบัตร และอนุสิทธิบัตรต้องได้รับโทษตามกฎหมาย ซึ่งบทลงโทษผู้กระทำอันละเมิดสิทธิบัตรและอนุสิทธิบัตรสามารถแบ่งออกได้ 2 ประเภท ดังนี้

⁴⁸ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. มาตรา 143.

⁴⁹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. มาตรา 176.

⁵⁰ พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม. หน้า 32.

⁵¹ พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม. มาตรา 3.

⁵² พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม. มาตรา 65 ทวิ.

ประเภทแรก บุคคลที่ไม่ได้รับอนุญาตจากผู้ทรงสิทธิบัตรได้กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งตามพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 มาตรา 36 หรือมาตรา 63 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่แสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ⁵³ อันเป็นบทลงโทษที่ใช้กับผู้กระทำละเมิดสิทธิบัตร ที่ประกอบด้วย

บทบัญญัติตามมาตรา 36 เป็นบทบัญญัตินี้กล่าวถึง สิทธิของเจ้าของสิทธิบัตร หรือผู้ทรงสิทธิบัตร ซึ่งพระราชบัญญัตินี้ได้ให้คำนิยามคำว่า “ผู้ทรงสิทธิบัตร” หมายถึงความรวมถึงผู้รับโอนสิทธิบัตรด้วย⁵⁴ และเมื่อบุคคลใดกระทำการอันเป็นสิทธิของผู้ทรงสิทธิแต่เพียงผู้เดียว ผู้นั้นได้กระทำการละเมิดต่อผู้ทรงสิทธิบัตร ซึ่งสิทธิของผู้ทรงสิทธิตามมาตรา 36 นี้ ประกอบด้วย

ประการแรก กรณีสิทธิบัตรผลิตภัณฑ์ สิทธิบัตรในการผลิต ใช้ ขาย มีไว้เพื่อขาย เสนอขายหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งผลิตภัณฑ์ตามสิทธิบัตร

ประการที่สอง กรณีสิทธิบัตรกรรมวิธี สิทธิบัตรในการใช้กรรมวิธีตามสิทธิบัตร ผลิต ใช้ ขาย มีไว้เพื่อขาย เสนอขายหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งผลิตภัณฑ์ที่ผลิต โดยใช้กรรมวิธีตามสิทธิบัตร⁵⁵

ในการนี้ การพิจารณาว่าสิ่งใดเป็นผลิตภัณฑ์ หรือเป็นกรรมวิธีตามสิทธิบัตร ได้มีระบุไว้ในข้อถ้อยสิทธิซึ่งได้บัญญัติไว้ในมาตรา 36 ทวิ ซึ่งบทบัญญัตินี้ถือเป็นข้อพิจารณาว่าการกระทำนั้น เป็นการละเมิดสิทธิบัตรหรือไม่ ซึ่งหากผู้กระทำความผิดได้กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดที่เหมือนกับกระทำความผิดที่ระบุไว้ในข้อถ้อยสิทธิ ถือว่าผู้นั้นกระทำการละเมิดสิทธิบัตร

บทบัญญัติมาตรา 36 ทวิ คือ สิทธิของผู้ทรงสิทธิบัตรตามมาตรา 36 ในการประดิษฐ์ที่ได้รับสิทธิบัตรนั้น มีขอบเขตระบุไว้ในข้อถ้อยสิทธิ ซึ่งในการวินิจฉัยขอบเขตของการประดิษฐ์ตามข้อถ้อยสิทธิ ให้พิจารณาจากลักษณะของการประดิษฐ์ที่ระบุไว้ในรายละเอียดการประดิษฐ์และรูปเขียนประกอบด้วย

ทั้งนี้ ขอบเขตของการประดิษฐ์ที่ได้รับความคุ้มครอง ครอบคลุมไปถึงลักษณะของการประดิษฐ์แม้จะมีได้ระบุไว้ในข้อถ้อยสิทธิเป็นการเฉพาะเจาะจงก็ตาม แต่หากสิ่งนั้นมีคุณสมบัติอันเป็นประโยชน์ใช้สอยทำให้เกิดผลทำนองเดียวกับลักษณะของการประดิษฐ์ที่ระบุไว้ในข้อถ้อยสิทธิตามความเห็นของบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญในระดับสามัญในศิลปะ หรือวิทยาการที่เกี่ยวข้องกับการประดิษฐ์นั้น⁵⁶

⁵³ พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม. มาตรา 85.

⁵⁴ พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม. มาตรา 3.

⁵⁵ พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม. มาตรา 36.

⁵⁶ พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม. มาตรา 36 ทวิ.

พระราชบัญญัตินี้ ได้ให้คำนิยามคำว่า “การประดิษฐ์” หมายถึง การคิดค้นหรือการคิดทำขึ้น ให้ได้มาซึ่งผลิตภัณฑ์ หรือกรรมวิธีขึ้นใหม่ หรือการกระทำที่ก่อให้เกิดขึ้นของผลิตภัณฑ์หรือกรรมวิธี และคำนิยาม “กรรมวิธี” หมายถึง วิธีการ กระบวนการ หรือกรรมวิธีในการผลิตหรือการเก็บรักษา ให้คงสภาพหรือให้มีสภาพดีขึ้น หรือการปรับสภาพให้ดีขึ้นของผลิตภัณฑ์และรวมถึงการใช้กรรมวิธีนั้นๆ ด้วย⁵⁷ ทั้งนี้ การประดิษฐ์ที่สามารถขอรับสิทธิบัตรได้นั้น สิ่งประดิษฐ์นั้นต้องเป็นสิ่งที่ประดิษฐ์ขึ้นใหม่ มีขั้นตอนการประดิษฐ์ที่สูงขึ้น และเป็นการประดิษฐ์ที่สามารถประยุกต์ใช้ในทางอุตสาหกรรม⁵⁸

บทบัญญัติมาตรา 63 สิทธิของเจ้าของสิทธิบัตรออกแบบผลิตภัณฑ์ คือ ผู้ทรงสิทธิบัตรสิทธิในการใช้แบบผลิตภัณฑ์ กับผลิตภัณฑ์ ตามสิทธิบัตร หรือขาย หรือมีไว้เพื่อขาย หรือเสนอขาย หรือนำเข้ามาในราชอาณาจักร ซึ่งผลิตภัณฑ์ที่ใช้แบบผลิตภัณฑ์ดังกล่าวแต่เพียงผู้เดียวเท่านั้น เว้นแต่การใช้ผลิตภัณฑ์นั้นเป็นไปเพื่อประโยชน์ในการศึกษาหรือวิจัย⁵⁹ ซึ่งสิทธิในการออกแบบผลิตภัณฑ์นั้น พระราชบัญญัตินี้ได้ให้คำนิยามว่า “แบบผลิตภัณฑ์” หมายความว่า รูปร่างของผลิตภัณฑ์ หรือองค์ประกอบของลวดลาย หรือสีของผลิตภัณฑ์ ที่มีลักษณะพิเศษสำหรับผลิตภัณฑ์ ซึ่งสามารถใช้เป็นแบบสำหรับผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมรวมทั้งหัตถกรรมได้⁶⁰

ทั้งนี้ สิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่สามารถขอรับสิทธิบัตรได้นั้น ต้องเป็นการออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่เพื่ออุตสาหกรรม หรือหัตถกรรม⁶¹

ประเภทที่สอง บุคคลที่ไม่ได้รับอนุญาตจากผู้ทรงอนุสิทธิบัตร ได้กระทำการใดๆ อย่างหนึ่งตามพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 มาตรา 65 ทศ ประกอบมาตรา 36 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ อันเป็นบทลงโทษที่ใช้กับผู้กระทำละเมิดอนุสิทธิบัตร ซึ่งประกอบด้วย

บทบัญญัติตามมาตรา 65 ทศ เป็นบทบัญญัติที่นำบทบัญญัติหลายมาตราในหมวด 2 อันเป็นบทบัญญัติว่าด้วยสิทธิบัตรการประดิษฐ์ มาใช้บังคับในหมวด 3 ทวิ อันเป็นบทบัญญัติว่าด้วยอนุสิทธิบัตร⁶²

⁵⁷ พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม. มาตรา 3.

⁵⁸ พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม. มาตรา 5.

⁵⁹ พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม. มาตรา 63.

⁶⁰ พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม. มาตรา 3.

⁶¹ พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม. มาตรา 56.

⁶² พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม. มาตรา 65 ทศ.

ตัวอย่างแรก บทบัญญัติมาตรา 12 เป็นบทบัญญัติ ที่ให้ความเป็นธรรมแก่ลูกจ้างกรณีในการประดิษฐ์ให้แก่นายจ้างตามมาตรา 11 วรรคหนึ่ง ของพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 โดยหากนายจ้างได้รับประโยชน์จากการประดิษฐ์ดังกล่าว หรือนำสิ่งประดิษฐ์นั้นไปใช้ ลูกจ้างมีสิทธิได้รับบำเหน็จพิเศษนอกเหนือจากค่าจ้างตามปกติ เพื่อส่งเสริมให้มีการประดิษฐ์แก่ลูกจ้าง⁶³

ตัวอย่างที่สอง บทบัญญัติมาตรา 13 เป็นบทบัญญัติ ที่สนับสนุนให้ข้าราชการ หรือพนักงานองค์การของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ ให้ถือว่าข้าราชการ หรือพนักงานองค์การของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจมีสิทธิเช่นเดียวกับลูกจ้างตามมาตรา 12 ของพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมการประดิษฐ์ เว้นแต่ระเบียบของหน่วยงานดังกล่าวจะกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น⁶⁴

การขอรับอนุสิทธิบัตร การประดิษฐ์ดังกล่าวจะต้องเป็นการประดิษฐ์ขึ้นใหม่ เป็นการประดิษฐ์ที่สามารถประยุกต์ในทางอุตสาหกรรม⁶⁵ ทั้งนี้ผู้ทรงสิทธิสามารถขอรับอนุสิทธิบัตร และสิทธิบัตรการประดิษฐ์ ได้เพียงอย่างใดอย่างหนึ่งเท่านั้น⁶⁶

ประกอบมาตรา 36 เป็นบทบัญญัตินี้กล่าวถึง สิทธิของเจ้าของสิทธิบัตร ที่ได้กล่าวไว้แล้วข้างต้นแล้วนั้น

ดังนั้น หากมีการกระทำตามบทบัญญัติมาตรา 65 ทศ ประกอบกับมาตรา 36 ของพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 ขึ้น โดยการกระทำนั้นผู้กระทำไม่ได้รับอนุญาตจากผู้ทรงอนุสิทธิบัตร ย่อมเป็นการกระทำอันละเมิดอนุสิทธิบัตรของผู้ทรงอนุสิทธิบัตร บุคคลที่กระทำ ความผิดนั้นต้องได้รับโทษตามบทบัญญัติมาตรา 86

3.2.5 พระราชบัญญัติส่งเสริมการใช้ประโยชน์ผลงานวิจัยและนวัตกรรม พ.ศ.2564

พระราชบัญญัตินี้ มีเจตนาเพื่อพัฒนาประเทศในอนาคต โดยใช้การวิจัยและพัฒนา นวัตกรรมเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนา ซึ่งรัฐบาลได้ให้ทุนสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง แก่ผู้รับทุนหรือนักวิจัยนั้น มิได้เป็นเจ้าของผลงานวิจัยและนวัตกรรม อันเนื่องมาจากข้อจำกัดด้านกฎหมายและกฎระเบียบของภาครัฐ จึงทำให้ไม่สามารถนำผลงานนั้นไปใช้ประโยชน์ อย่างเป็นรูปธรรมได้ ดังนั้น เพื่อเป็นการต่อยอดการวิจัยอันเป็นประโยชน์ต่อเศรษฐกิจ ของประเทศในภาพรวม และสร้างแรงจูงใจให้ผู้วิจัยได้สร้างนวัตกรรมเพิ่มขึ้น จึงกำหนดให้ ผู้รับทุนหรือนักวิจัยสามารถเป็นเจ้าของผลงานวิจัยและนวัตกรรมที่เกิดขึ้นจากเงินสนับสนุน

⁶³ พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม. มาตรา 12.

⁶⁴ พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม. มาตรา 13.

⁶⁵ พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม. มาตรา 65 ทวิ.

⁶⁶ พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม. มาตรา 65 ตริ.

ของภาครัฐได้ ทั้งนี้ให้มีกลไกการบริหารจัดการและติดตามผลการนำผลงานวิจัยและนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์ และกำหนดมาตรการการบังคับใช้สิทธิโดยรัฐ ในกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะและเกิดความสมดุลระหว่างประโยชน์ของผู้เป็นเจ้าของผลงานวิจัยและนวัตกรรมและประโยชน์ส่วนรวม⁶⁷

พระราชบัญญัตินี้ ใช้บังคับแก่การให้ทุนของหน่วยงานของรัฐ โดยหน่วยงานนั้นมีวัตถุประสงค์ หรือหน้าที่และอำนาจในการให้ทุนสนับสนุนการวิจัยและนวัตกรรม ทั้งนี้ สถานโยบายอาจมีหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการดำเนินการให้ทุนสนับสนุนการวิจัยและนวัตกรรมเป็นการทั่วไป หรือเฉพาะหน่วยงานของรัฐหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งก็ได้⁶⁸

พระราชบัญญัตินี้ ให้คำนิยาม “ทุนสนับสนุนการวิจัยและนวัตกรรม” หมายถึง เงินหรือทรัพย์สินอื่นที่ผู้ให้ทุนให้แก่ผู้รับทุน เพื่อส่งเสริมการวิจัยและนวัตกรรม และเพื่อให้ได้มาซึ่งผลงานวิจัยและนวัตกรรม, คำนิยามคำว่า “หน่วยงานของรัฐ” หมายถึง กระทรวง ทบวง กรม ส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมีฐานะเป็นกรม ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น และรัฐวิสาหกิจ องค์การมหาชน และหน่วยงานอื่นของรัฐ และคำนิยามว่า “สถานนโยบาย” หมายถึง สถานโยบายการอุดมศึกษาวิทยาศาสตร์วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติตามกฎหมายว่าด้วยสถานโยบายการอุดมศึกษาวิทยาศาสตร์วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ⁶⁹

ในการรับทุนตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องมีการจัดทำสัญญาให้ทุนระหว่างผู้ให้ทุนและผู้รับทุน โดยข้อสัญญาระหว่างกันต้องเป็นข้อสัญญาที่เป็นสาระสำคัญตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด⁷⁰ ทั้งนี้ “ผู้ให้ทุน” ตามพระราชบัญญัตินี้ หมายถึง หน่วยงานของรัฐที่ให้ทุนสนับสนุนการวิจัยและนวัตกรรม, “ผู้รับทุน” หมายถึง บุคคลธรรมดา คณะบุคคล หรือนิติบุคคล ซึ่งเป็นคู่สัญญากับผู้ให้ทุนในสัญญาให้ทุน และ “สัญญาให้ทุน” หมายถึง สัญญาการให้ทุนสนับสนุนการวิจัยและนวัตกรรมระหว่างผู้ให้ทุนและผู้รับทุน⁷¹

ผลงานวิจัยและนวัตกรรมที่เกิดขึ้นจากสัญญาที่ได้กระทำขึ้นระหว่างผู้ให้ทุนและผู้รับทุนนั้น ให้เป็นของผู้รับทุนเมื่อผู้รับทุนได้เปิดเผยผลงานวิจัยและนวัตกรรม และแจ้งความประสงค์จะเป็นเจ้าของผลงานพร้อมเสนอแผนและกลไกการใช้ประโยชน์ผลงานวิจัยและนวัตกรรมเป็นหนังสือ ต่อผู้ให้ทุนภายในระยะเวลาที่กำหนด โดยผู้ให้ทุนต้องออกหนังสือแสดงความเป็นเจ้าของ

⁶⁷ พระราชบัญญัติส่งเสริมการใช้ผลงานวิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2564. หน้า 103.

⁶⁸ พระราชบัญญัติส่งเสริมการใช้ผลงานวิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2564. มาตรา 3.

⁶⁹ พระราชบัญญัติส่งเสริมการใช้ผลงานวิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2564. มาตรา 5.

⁷⁰ พระราชบัญญัติส่งเสริมการใช้ผลงานวิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2564. มาตรา 6

⁷¹ พระราชบัญญัติส่งเสริมการใช้ผลงานวิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2564. มาตรา 5.

ผลงานวิจัยและนวัตกรรมให้แก่เจ้าของผลงาน⁷² ทั้งนี้ เจ้าของผลงานต้องนำผลงานวิจัยและนวัตกรรมนั้น ไปใช้ประโยชน์ภายในระยะเวลาสองปีนับแต่วันที่ผลงานนั้นตกเป็นของผู้นั้น หรือภายในระยะเวลาตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนดตามลักษณะของเทคโนโลยีหรือลักษณะการใช้ประโยชน์ผลงานวิจัยและนวัตกรรม⁷³ และหากผู้รับทุนหรือผู้วิจัยซึ่งเป็นเจ้าของโอนผลงานไปเป็นของบุคคลอื่น ต้องได้รับความยินยอมจากผู้ให้ทุน โดยทำเป็นลายลักษณ์อักษร และจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาตามกฎหมายว่าด้วยการนั้นด้วย⁷⁴

กรณีผู้ให้ทุนเป็นเจ้าของผลงานวิจัยและนวัตกรรม หากคณะกรรมการเห็นว่าผลงานวิจัยและนวัตกรรมเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะอาจมีคำสั่งให้โอนผลงานให้แก่หน่วยงานของรัฐ หรือบุคคลนั้น หรือมีคำสั่งอนุญาตให้หน่วยงานของรัฐหรือบุคคลนั้นใช้สิทธิในผลงานได้ ทั้งนี้ ต้องชดใช้ค่าทดแทน หรือเสียค่าตอบแทน และให้นำไปจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาต่อไป⁷⁵

ทั้งนี้ หากมีการกระทำที่ไม่เป็นไปตามบทบัญญัติตามพระราชบัญญัตินี้ ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศมีอำนาจพิจารณาพิพากษาตามพระราชบัญญัตินี้⁷⁶

อย่างไรก็ตาม สิทธิในผลงานวิจัยและนวัตกรรมเป็นของผู้รับทุน ซึ่งผู้รับทุนส่วนใหญ่ตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัตินี้ ได้แก่ สถาบันวิจัย มหาวิทยาลัย หรือนักวิจัย ซึ่งเป็นการสร้างแรงจูงใจ ในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ เพื่อเปิดโอกาสให้แก่เจ้าของผลงานวิจัยและนวัตกรรม โดยไม่ขัดต่อข้อกำหนดหรือกฎระเบียบของหน่วยงานให้ทุน

นอกจากพระราชบัญญัติส่งเสริมการใช้ประโยชน์ผลงานวิจัยและนวัตกรรม พ.ศ.2564 ที่เป็นบทบัญญัติกฎหมายส่งเสริมการใช้ประโยชน์ผลงานวิจัยและนวัตกรรมที่เกิดจากการให้ทุนของรัฐบาล อันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศแล้วนั้น ยังมีกฎหมายลำดับรอง และระเบียบที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้สนับสนุนการใช้พระราชบัญญัตินี้ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ตัวอย่างเช่น

ตัวอย่างแรก ระเบียบคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์ และเงื่อนไขในการจัดสรรรายได้แก่นักวิจัย และการนำรายได้ไปใช้สำหรับการวิจัยและสร้างนวัตกรรม พ.ศ. 2565 ซึ่งระเบียบนี้เป็นการกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขเกี่ยวกับการจัดสรรรายได้จากการนำผลงานวิจัยและนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์แก่นักวิจัย และให้ผู้รับทุนที่เป็น

⁷² พระราชบัญญัติส่งเสริมการใช้ผลงานวิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2564. มาตรา 8.

⁷³ พระราชบัญญัติส่งเสริมการใช้ผลงานวิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2564. มาตรา 12.

⁷⁴ พระราชบัญญัติส่งเสริมการใช้ผลงานวิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2564. มาตรา 15.

⁷⁵ พระราชบัญญัติส่งเสริมการใช้ผลงานวิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2564. มาตรา 17.

⁷⁶ พระราชบัญญัติส่งเสริมการใช้ผลงานวิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2564. มาตรา 22.

สถาบันอุดมศึกษานำรายได้ไปใช้สำหรับการวิจัยและสร้างนวัตกรรม เป็นบทบัญญัติที่สนับสนุนข้อกฎหมาย มาตรา 14 วรรคหนึ่ง และวรรค 5 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมการใช้จ่ายเงินผลงานวิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2560 คณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์วิจัยและนวัตกรรมจึงได้วางระเบียบนี้ไว้⁷⁷

ตัวอย่างที่ 2 ระเบียบคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์วิจัยและนวัตกรรมว่าด้วยการกำหนดข้อสัญญาที่เป็นสาระสำคัญของสัญญาให้ทุน พ.ศ. 2565 ซึ่งระเบียบนี้เป็นระเบียบในการกำหนดข้อสัญญาที่เป็นสาระสำคัญของสัญญาให้ทุน เพื่อให้หน่วยงานของรัฐผู้ให้ทุนสนับสนุนการวิจัยและนวัตกรรม และผู้รับทุนสามารถจัดทำสัญญาให้ทุนที่มีสาระสำคัญเพื่อสอดคล้องกับกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการใช้จ่ายเงินผลงานวิจัยและนวัตกรรมได้อย่างถูกต้องซึ่งระเบียบนี้เป็นแบบถือได้ว่า เป็นระเบียบที่สนับสนุนข้อกฎหมายมาตรา 6 วรรคหนึ่งของพระราชบัญญัติส่งเสริมการใช้จ่ายเงินผลงานวิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2560 คณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์วิจัยและนวัตกรรมจึงได้วางระเบียบนี้ขึ้น⁷⁸

ตัวอย่างที่ 3 ระเบียบคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์วิจัย และนวัตกรรม ว่าด้วยการเปิดเผยความเป็นเจ้าของและการโอนผลงานวิจัยและนวัตกรรมพุทศักราช 2565 ซึ่งระเบียบนี้เป็นระเบียบในการกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขในการเปิดเผยความเป็นเจ้าของ และการโอนผลงานวิจัยและนวัตกรรม เพื่อติดตามและตรวจสอบให้มีการนำผลงานวิจัยและนวัตกรรมไปใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริง เป็นระเบียบที่สนับสนุนข้อกฎหมาย มาตรา 7 วรรคหนึ่ง มาตรา 8 วรรค 4 และ มาตรา 15 วรรคหนึ่ง และวรรคสาม ของพระราชบัญญัติส่งเสริมการใช้จ่ายเงินผลงานวิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2560 คณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์วิจัยและนวัตกรรมจึงได้วางระเบียบนี้ขึ้น⁷⁹

จากบทบัญญัติกฎหมายตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการใช้จ่ายเงินผลงานวิจัย และนวัตกรรม พ.ศ. 2564 ที่มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 6 พฤษภาคม 2565 ที่กล่าวมาข้างต้น นั้น สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์วิจัยและนวัตกรรม (สกว.) ร่วมกับสำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช.) มีจุดประสงค์ร่วมกันในการผลักดันพระราชบัญญัติดังกล่าว เพื่อสนับสนุนให้ผู้รับทุน หรือนักวิจัย สามารถเป็นเจ้าของผลงานวิจัยและนวัตกรรมที่ได้รับทุนจากหน่วยงานของรัฐ เพื่อนำผลงานวิจัย และนวัตกรรม นั้น ไปใช้ประโยชน์

⁷⁷ ระเบียบคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์ และเงื่อนไขในการจัดสรรรายได้ให้แก่ นักวิจัย และการนำรายได้ไปใช้สำหรับการวิจัยและสร้างนวัตกรรม พ.ศ. 2565.

⁷⁸ ระเบียบคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์วิจัยและนวัตกรรมว่าด้วยการกำหนดข้อสัญญาที่เป็นสาระสำคัญของสัญญาให้ทุน พ.ศ. 2565.

⁷⁹ ระเบียบคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์วิจัย และนวัตกรรม ว่าด้วยการเปิดเผยความเป็นเจ้าของและการโอนผลงานวิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2565.

ในเชิงพาณิชย์ หรือสาธารณประโยชน์ จึงเห็นควรให้มีการจัดทำกฎหมายลำดับรอง เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายดังกล่าว เป็นไปโดยเรียบร้อย ซึ่งประกอบด้วย

1) (ร่าง) ระเบียบสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ ว่าด้วยการขอใช้ประโยชน์ผลงานวิจัยและนวัตกรรม โดยบุคคลภายนอก พ.ศ.

2) (ร่าง) ประกาศสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ ว่าด้วยการส่งเสริมและสนับสนุนการนำผลงานวิจัยและนวัตกรรมเกี่ยวกับเทคโนโลยีที่เหมาะสมไปใช้ประโยชน์ พ.ศ.

3) (ร่าง) ประกาศสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการรายงานผลงานวิจัยและนวัตกรรมที่ผู้ให้ทุนเป็นเจ้าของผลงานวิจัยและนวัตกรรม พ.ศ.

4) (ร่าง) ประกาศสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ ว่าด้วยสิทธิและหน้าที่ของคนต่างด้าวซึ่งมีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรไทยที่จะได้รับการส่งเสริมการใช้ประโยชน์ผลงานวิจัยและนวัตกรรม พ.ศ.

5) (ร่าง) ระเบียบ ว่าด้วยการยื่นอุทธรณ์และวิธีพิจารณาในการวินิจฉัยคำอุทธรณ์ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการใช้ประโยชน์ผลงานวิจัยและนวัตกรรม พ.ศ.

6) (ร่าง) แนวทางของสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติเกี่ยวกับการประกาศให้ใช้บังคับพระราชบัญญัติส่งเสริมการใช้ประโยชน์ผลงานวิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2564 แก่คนต่างด้าวซึ่งไม่มีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรไทย พ.ศ.

อีกทั้ง สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) และ สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช.) เห็นควรให้มีกฎหมายลำดับรองที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยี ซึ่งประกอบด้วย

1) (ร่าง) ประกาศสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ ว่าด้วยการส่งเสริมและสนับสนุนการนำผลงานวิจัยและนวัตกรรมเกี่ยวกับเทคโนโลยีที่เหมาะสมไปใช้ประโยชน์ พ.ศ.

2) ระเบียบคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมว่าด้วยการจ่ายค่าตอบแทนการใช้ประโยชน์แก่นักวิจัยที่ดำเนินการอันก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการนำผลงานวิจัยและนวัตกรรมเกี่ยวกับเทคโนโลยีที่เหมาะสมไปใช้ประโยชน์ พ.ศ.

3) ประกาศคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เรื่อง การจ่ายค่าตอบแทนแก่นักวิจัยที่ดำเนินการอันก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการนำผลงานวิจัยและนวัตกรรมเกี่ยวกับเทคโนโลยีที่เหมาะสมไปใช้ประโยชน์ พ.ศ.⁸⁰

ทั้งนี้ การรับทุนตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการใช้ประโยชน์ผลงานวิจัย และนวัตกรรม พ.ศ. 2564 ในปัจจุบัน ผู้รับทุนส่วนใหญ่เป็นมหาวิทยาลัย สถาบันวิจัย และนักวิจัย ได้เป็นเจ้าของทรัพย์สินทางปัญญาผลงานวิจัยและนวัตกรรม ทำให้ผู้ประกอบการสตาร์ทอัพและเอสเอ็มอี ได้รับการถ่ายทอดด้านเทคโนโลยีจากมหาวิทยาลัย ทำให้สถาบันวิจัยมีความคล่องตัวมากยิ่งขึ้น และส่งผลให้มีจำนวนสตาร์ทอัพและเอสเอ็มอีที่นำเทคโนโลยีมาใช้ในการประกอบธุรกิจมีจำนวนมากยิ่งขึ้น อันเป็นการกระตุ้นให้เกิดระบบเศรษฐกิจนวัตกรรม และที่สำคัญทำให้สถาบันวิจัยมหาวิทยาลัย รวมถึงนักวิจัย จะเป็นเจ้าของผลงานวิจัยและนวัตกรรม ได้รับประโยชน์ที่เกิดจากผลงานที่เขาได้ทำ อีกทั้งยังเป็นการลดขั้นตอนการเจรจากับภาคเอกชน และเพิ่มอัตราการใช้ประโยชน์งานวิจัยได้มากขึ้น⁸¹

⁸⁰ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.). (2565). *เรื่อง กสว. เห็นชอบ (ร่าง) กฎหมายลูก ภายใต้ พ.ร.บ. 'TRIUP Act' กลไกสำคัญผลักดันผลงานวิจัยให้เกิดการใช้ประโยชน์*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://tsri.or.th/th/news/content>. [2565, 2 กันยายน].

⁸¹ กรุงเทพธุรกิจ. (2565). *ปฏิรูปสิทธิ กฎหมาย นักวิจัยเป็นเจ้าของผลงานได้ มีผลบังคับใช้ 6 พ.ค.* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.bangkokbiznews.com/tech/1002830>. [2565, 2 กันยายน].

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบหลักเกณฑ์มาตรการชะลอการฟ้องระหว่างกฎหมายต่างประเทศ และร่างพระราชบัญญัติชะลอการฟ้อง พ.ศ.

มาตรการชะลอฟ้อง	กฎหมายต่างประเทศ	ร่างพระราชบัญญัติชะลอการฟ้อง พ.ศ.
1. อำนาจการตั้งฟ้องคดี และไม่ฟ้องคดีอาญา	- สาธารณรัฐฝรั่งเศส - สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันนี - สหรัฐอเมริกา อำนาจเป็นของพนักงานอัยการ แต่เพียงผู้เดียว	- ประเทศไทย อำนาจเป็นของพนักงานอัยการ และผู้เสียหาย
2. อำนาจการสั่งชะลอการฟ้องและยุติการชะลอฟ้องซึ่งเป็นการยุติการดำเนินคดี	- สาธารณรัฐฝรั่งเศส - สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันนี - สหรัฐอเมริกา อำนาจเป็นของพนักงานอัยการ	- ประเทศไทย อำนาจเป็นของพนักงานอัยการ
3. ประเภทความผิดที่ใช้มาตรการชะลอการฟ้อง	- สาธารณรัฐฝรั่งเศส ความผิดที่มีโทษสูงสุดที่เป็นโทษปรับหรือโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี - สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันนี ความผิดที่มีโทษเบาหรือโทษปานกลาง - สหรัฐอเมริกา ไม่มีบทบัญญัติเป็นลายลักษณ์อักษร เป็นดุลพินิจของพนักงานอัยการ	- ประเทศไทย ความผิดที่มีโทษปรับสถานเดียว ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกิน 5 ปี ไม่ว่าจะมิโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม หรือความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท
4. การชำระค่าปรับ	- สาธารณรัฐฝรั่งเศส พนักงานอัยการสามารถให้ผู้กระทำ ความผิดชำระค่าปรับจำนวนไม่เกินกว่าค่าปรับสูงสุดของโทษสำหรับโทษการกระทำความผิดนั้น	- ประเทศไทย ไม่ต้องชำระค่าปรับ

มาตรการชะลอฟ้อง	กฎหมายต่างประเทศ	ร่างพระราชบัญญัติ ชะลอการฟ้อง พ.ศ.
5. การสืบเสาะผู้กระทำความผิด	- สหรัฐอเมริกา พนักงานอัยการร่วมกับพนักงาน คุมประพฤติดำเนินการสืบเสาะ ซึ่งพนักงานอัยการต้องร้องขอไปยัง พนักงานคุมประพฤติ และพนักงาน คุมประพฤติต้องจัดทำรายงาน เสนอต่อพนักงานอัยการ โดย พนักงานอัยการต้องรับฟังความเห็น ของพนักงานคุมประพฤติ ผู้กระทำความผิดต้องให้ความ ยินยอม	- ประเทศไทย พนักงานอัยการตั้งให้ พนักงานคุมประพฤติ ดำเนินการสืบเสาะ และ จัดทำรายงานเสนอ
6. การให้ความยินยอมเข้ามาตรการ ชะลอฟ้อง	- สหรัฐอเมริกา ผู้กระทำความผิดและผู้เสียหาย โดยทำหนังสือให้ความยินยอม แต่ให้จัดทำบันทึกข้อตกลง การชะลอฟ้อง ระหว่าง ผู้กระทำ ความผิด ผู้เสียหาย ทนายความ พนักงานอัยการ และคุมประพฤติ	- ประเทศไทย ผู้กระทำความผิด และ ผู้เสียหาย ต้องให้ความ ยินยอม
7. การกำหนดเงื่อนไขการชะลอ ฟ้อง	- สาธารณรัฐฝรั่งเศส อำนาจเป็นของพนักงานอัยการ - สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันนี อำนาจเป็นของพนักงานอัยการ - สหรัฐอเมริกา อำนาจเป็นของพนักงานอัยการ แต่การกำหนดรูปแบบการคุม ประพฤติให้เป็นความร่วมมือ ระหว่างพนักงานอัยการและ พนักงานคุมประพฤติ	- ประเทศไทย อำนาจเป็นของพนักงาน อัยการ

มาตรการชะลอฟ้อง	กฎหมายต่างประเทศ	ร่างพระราชบัญญัติ ชะลอการฟ้อง พ.ศ.
8. การตรวจสอบอำนาจการสั่ง ชะลอการฟ้อง	<ul style="list-style-type: none"> - สาธารณรัฐฝรั่งเศส ประธานศาลชั้นต้นให้ความ เห็นชอบ - สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันนี้ ต้องได้รับความยินยอมจากศาลที่ มีอำนาจในการพิจารณาคดีของ ผู้ต้องหา 	<ul style="list-style-type: none"> - ประเทศไทย พนักงานอัยการรายงาน ให้ศาลทราบ ว่ามีคำสั่ง ชะลอฟ้อง